Filim 71

Sayı: 17

dostoyevski'nin 150. doğum yıldönümü

SUÇ VE CEZA

KARAMAZOF KARDEŞLER

Türk Sinematek' kitap köşesi

Sinematek üyelerine yeni bir kolaylık ve hizmet amacıyla bir kitap köşesi düzenlemiştir

SİNEMATEK KİTAP KÖŞESİNDEN ÜYELERİMİZ,

— Türk ve yabancı bütün sinema yayınlarını ve öbür yayınları % **10 İNDİRİMLİ** olarak sağlayabilirler

— YENİ SİNEMA dergisinin gerçek bir sinema bilgisi kaynağı olan ikl nefis cildini 50 şer liraya alabilirler

— YENİ SİNEMA'nın, FİLİM 70'in eski sayılarını ve İLK TÜRK SİNEMACISI FUAT UZKINAY incelemesini % **50 İNDİRİMLİ** olarak edinebilirler.

— İSTEDİKLERİ YERLİ VEYA YABANCI HER KİTABI adını bildirerek en kısa zamanda sağlayabilirler

Türk Sinematek'i kitap köşesi

Ön kapak/Erkal Yavi. Arka kapak/L'Atalante (Jean Vigo)

FİLİM 71 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / **Sahibi** Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan Nezih Coş / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65, Beyoğlu, İstanbul / Tel 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı Lâtin Matbaası / Baskı tarihi 18 Aralık 1971

SAYI 17 **3 LİRA**

KLASİKLERİ SEYRETMEK

Sinematek'in kasım ayı gösterileri, uzun süredir dikkati çeken bir konuyu bütünüyle aydınlığa çıkardı. Kasım süresince bir çok örnekleri gösterilen **klâsik Fransız filimlerinin** ve **İran filimlerinin** pek az ilgi görmesine karşılık İlk Gösteri Dizisi'nde yer alan filimler (tek seans oluşları bir yana bırakılırsa) dolu bir salonda sunuldu. İran filimlerinin anatomik bir seçim oluşu, yani en iyi **İran filimlerini** bir araya getirmeyişi, ayrıca komşu ülkede de sinema sanatının henüz ilk çabalar düzeyinde bulunuşu ilgi azlığının önemli nedenleridir. Ancak İstanbul'da yaşayan sinemaseverlerin büyük çoğunluğunu temsil eden **Sinematek** üyelerinin ne denli önemli olursa olsun klâsik filimlere yabancılık duydukları, bu tür filimlerden sıkıldıkları da bir gerçek. Elbette **Potemkin Zırhlısı, Ana, Toprak** gibi toplumsal içeriği ağır basan klâsiklerin özellikle genç kuşaklardan gördüğü ilgi bir başka kapsam içinde düşünülmelidir. Ama sinema tarihinde çok önemli yeri olan **Renoir**'ın, **Lumière**'lerin, **Gance**'ın, **Dulac** ya da **Delluc**'ün, **Vigo**'nun sinema ile ilgili bütün temel kitaplarda sık sık sözü edilen, haklarında ciltler yazılan eserlerinin yarı dolu salonda gösterilişi üzerinde önemle durulması gereken bir sorundur.

Bu durumun bizce iki temel nedeni vardır. Birincisi bir «sinema dostu» olması gereken Sinematek üyelerinin oldukça önemli bir bölüğünün henüz bu sanatı pek ciddiye alma-yışı, eğlenme, hoşça vakit geçirme kavramlarına yakın kavramlarla filim görme işini değerlendirişleridir. Elbette her gösteri sanatı gibi sinema'nın da bu yanını küçümsememek, bir filmi sadece didaktik bir olgu gibi görmemek gerekir. Ama bir sanat olarak sinema'nın en yi değerlendirildiği, ilgi gösterildiği yerler Sinematek'lerdir.

İkinic neden, sinema sanatını ciddiye alan sinemaseverlerden de önemli bir bölüğünün daha çok çağdaş, modern filimlere ilgi gösterişi, klâsik filimleri modası geçmiş sayışı ve bu sanata daha çok yabancı ülkelerde sözü edilip eserleri Türkiye'de oynamayan yönetmenleri izlemek gibi oldukça edilgin (pasif) bir tutumla eğilişidir Oysa hep bilinmektedir ki her yeni sanat eserinin kökleri belirli bir ölçüde geçmiştedir. Her sanatın tarihi eytişimsel, zorunlu ilişkilerle dolu bir gelişme gösterir. Birini bilmeden bir sonrakini gereğince anlamaya, değerlendirmeye olanak yoktur. Eksik kalır değerlendirmelerimiz. Elbette bir çaba, bir karşılaştırma, bir inceleme ve irdeleme kısaca aktif bir çalışma işidir bu. Ama bu çalışmayı bekleyebileceğimiz seyirci kitlesinin başında da Sinematek üyelerinin bulunduğunu unutmayalım.

Öbür yandan her iki tavrın oluşmasında ya da en azından değişmeyişinde Sinematek'in eğitici çaba eksikliğinin rol oynadığı söylenebilir. Bu eleştiri belirli bir ölçüde haklıdır. Ama ülkemizin sinema sanatı ortamının ihtiyaç duyduğu gerçek seyirci, inisiyatifi başkasından beklemeyen, klâsik filimleri de büyük bir dikkat, ilgi ile aktif bir biçimde izleyip yeni, çağdaş ve ulusal değerlendirmelere varabilen kişilerdir. Kullanılmayan, değerlendirilmeyen bir akarsu gibi akıp giden büyük klâsikleri sık sık elimizin altında bulmak olanağına sahip olmadığımıza göre ilerde ihtiyaç duyacağımız eserleri şimdiden gereğince izlemek zorundayız.

GÜLÜMSEYEN MADAM BEUDET

LA SOURIANTE MADAME BEUDET. Yönetmen/Bn. Germaine Dulac. Senaryo/Denys Amiel ve André Obey'in oyunundan André Obey. Görüntü yönetmenleri/Paul Parguel ve Maurice Forster. Oynayanlar/Germaine Dermoz (Mme Beudet), Alex Arquillière (Mn. Beudet), Jean d'Yd, MlleGrisier, Madeleine Guitty, Raoul Paoli, Mme Jalabert, Yapım/ Germaine Dulac. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1922 - 23. Uzunluğu/1500 m. kadar.

Vaktini piyano çalmakla geçiren ince ruhlu **Mme Beudet**, dar kafalı ve kaba bir tüccar olan kocasından öylesine usanmıştır ki, sonunda onu öldürmeye kalkışır. Ancak **Mn. Beudet**, karısının gönlünü almasını bilir ve sonuç mutlu olur.

André Obey ve **Denys Amiel**'in oyunundan uyarlanan filimde olaylar, ıssız sokaklarında uzun giysili adamların dolaştığı sevimsiz, küçük bir taşra kentinde geçer. Nesneler çatışmaları anlatmaya yararlar (kadın ve kocası tarafından durmadan yeri değiştirilen vazo gibi) ama simgesel bir anlam almazlar. Mecazlar kurguya verilmiştir.

Obey ve **Amiel**, oyunlarında «duygu»ya, «söz»den daha çok önem vererek «sessizlik tiyatrosu» denebilecek bir uygulamaya ulaşmışlardı. **Bayan Germaine Dulac**'ın başarısı aynı tutumu sinemada denemesinin sonucu olmuştur. «**Gülümseyen Mme Beudet**» **Dulac**'ın en iyi filmidir denebilir.

KİMSESİZ KADIN

LA FEMME DE NULLE PART. Yönetmen ve senaryo/Louis Delluc. Görüntü yönetmeni/ Gibory ve Lucas. Dekorlar/Francis Jourdain. Oynayanlar/Eve Francis (Tanınmayan kadın), Gine Avril (Genç kadın), Roger Karl (Koca), André Daven (Genç adam), Noémi Suze (Hemşire), Denise (Çocuk), Michel Duran (Tanınmayan kadının sevdiği adam). Yapım/ Films Cosmograph. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1922. Uzunluğu/1500 m. kadar.

Filmin başkişisi 50 yaşlarında bir kadındır. 30 yıl önce sevgilisinin peşinden gitmek için evini terketmiştir. Şimdi bu eve yeniden dönmektedir. Bu eski evde ise şimdi başka bir kadın yaşar. Kocası ve çocuğu vardır. O da sevgilisi ile kaçarak evini terketmek istemektedir. Kocasının seyahate çıktığı bir sırada bu arzusunu gerçekleştirmek ister. Oysa yaşlı kadın ona kendisini örnek gösterir ve bu düşüncesini değiştirmeğe çalışır. Sonunda genç kadın çocuğunun da etkisiyle evinde kalacak, anıları tazelenen yaşlı, kimsesiz kadın ise yoluna yalnız devam edecektir.

Léon Moussinac filim hakkında şunları yazıyor: «Gezerken, kadının her adımda bir anıya takıldığı park; geçmişte çılgınca bir kaçışın yer aldığı ve şimdi yeniden çıktığı merdiven; rüzgârın süpürdüğü acılı tutkunun izleriyle dolu yol; filmin fotoğraf yönünden en ilginç görüntülerini meydana getiriyor.»

TEKERLEK

LA ROUE. Yönetmen/Abel Gance. Senaryo/ Abel Gance. Görüntü yönetmenleri/Léonce Henry Burel, Bujard, Duverger ve Brun. Müzik/Arthur Honegger. Yönetmen yardımcısı/ Blaise Cendrars. Oynayanlar/Séverin Mars (Makinist Sisif), Ivy Close (Norma), Gabriel De Gravone (Sisif'in oğlu Elie), Pierre Magnier (Mühendis), Gil Clary, Georges Terof, Maxudian. Yapım/Pathé-Abel Gance. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1921 - 24. Uzunluğu/200 dakika kadar.

Makinist **Sisif**'in kullandığı bir tren kazaya uğrar. **Sisif**, kazazedeler arasında bulduğu küçük bir kızı yanına alır ve evlatlık edinir. Kızın ailesi kazada ölmüşlerdir. Küçük **Norma**, **Sisif**'in oğlu **Elie** ile birlikte büyür; **Sisif**'i baba olarak tanır. Genç kız olduğu zaman onu bir mühendisle evlendirirler. Ancak içleri rahat etmez. Kız da evlilik hayatında bir türlü mutlu olamaz. Sürekli olarak **Elie**'ye mektuplar yazar. Oysa **Elie**, babasının evrakları arasında tesadüfen **Norma**'nın kardeşi olmadığını gösteren bir bilgi bulur ve o andan itibaren **Norma** için yanıp tutuşur. Babasına bu yüzden kızar. Baba - oğul **Alp** dağlarına çekilir ve yalnız başlarına yaşarlar. Ancak **Sisif** de **Norma**'ya âşıktır. Hatta bu yüzden

lokomotifinin adını **Norma** koymuştur. Adam lokomotifi ile konuşur, sevişir. Bir süre sonra **Norma** ve kocasının kaldıkları otelde **Elie** keman çalmayı dener. Derken **Norma**'nın onları ziyaretleri başlar. Mektuplaşmalar sıklaşır. Nihayet **Elie, Norma**'nın kocasını öldürmek ister. Başarır, oysa kendisi de aynı sondan kurtulamaz.. Gözleri buhardan kör kalan **Sisif, Norma**'yı yanında istemez. Çünkü, oğlunun ölümüne o sebep olmuştur. Ancak **Norma**, kendisini gün geçtikçe **Sisif**'e sevdirecektir.

Filmin en önemli sahneleri şunlardır: **Sisif**'in **Norma**'yı bulduğu kaza; makinist yardımcısının bir ispiyoncuyu suçladığı yol işçilerinin kahvehanesi; demiryolunun ortasında kurulmuş **Sisif**'in evinde yaşam; mühendisin bulunduğu treni yoldan çıkarmak isteyen makinist (hızlı kurgu); **Sisif**'in lokomotifi **«Norma»**ya olan tutkusu; başıboş lokomotifin engellere çarpışı; **Sisif**'in Mont-Blanc lokomotifinin sürücüsü olması; karlarda yaşantı; **Buz** denizi üstünde iki adamın ölüm dövüşü; haçının ağırlığı altında ezilmiş **Sisif**'in tepelere tırmanışı; dağ evindeki yalnızlığı; **Norma**'ya dönüşü; kör **Oidipus**'a yol gösteren **Antigone** ve sonunda Jaint-Jean bayramı için dağcılar kar üstünde eğlenirken **Sisif**'in ölümü.

Gance'ın bu **«yeni zaman tragedyası»** nın adı önce **«Demiryolu Gülü»** konmuştu. Makinist Sisif, aynı zamanda hem **Sisyphos**, hem **Prometheus**, hem **Oidipus**, hem de **İsa**'dır. Makinistin oğlu Kremona'lı luth yapımcılarının sırlarını araştırırken birden bir gezginci ozana, üvey kızkardeşi de prensese dönüşür. **Léen Moussinac** filim hakkında şöyle konuşuyor: «Yanılma önemli değil, gözüpeklik yeterli. Düzensiz bir biçimde de olsa zenginliğe, devingenliğe, derinliğe, kısaca özgün güzelliğe ilk egemen olan sinemacı **Gance**'tır Bu noktada suyun saflığı, fışkırmasının güçlülüğü yanında önemsiz kalır.»

İMDAT

AU SECOURS! Yönetmen/Abel Gance. Senaryo/Abel Gance ve Max Linder. Görüntü yönetmeni/Specht. Oynayanlar/Max Linder, Jean Toulout, Gina Palerme, Gaston Modot. Yapım/Pathé Consortium-Gance. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1923. Uzunluğu/30 dakika kadar.

Bay **Linder**, bir kontun önerdiği kumarı kabul eder ve bir gece, kontun özel evinde saat 24.00'e kadar **«İmdat»** demeden kalma savaşına girer. Başarırsa 500 frank kazanacak, başaramazsa aynı parayı kendisi ödeyecektir. Kontun evinde cesur **Linder'in** başına gelmedik kalmaz. Yürüyen heykeller, uzun bacaklı dev hortlaklar, su aygırları, yılanlar; bir **Edgar Allan Poe** öyküsünün tüm aksesuarları **Linder'e «İmdat»** dedirtemez ama korkunç yüzlü bir canavarın hücumuna uğrayan karısının telefonu onu saat 24.00'e iki dakika kala haykırtır: **«İmdat».** Sonra maskeler iner. Canavar kont bahsi kazanmıştır. Bay Linder, karısına sağ salim kavuşmanın fidyesini öder: 500 frank. Son sahnede kontun bu parayı, bu gibi eğlendirici oyunlar için emrinde çalışan adamlarına, hortlaklara, canavarlara dağıttığını görürüz. Oyun bitmiştir.

«Au Secours!» Gance'm Fransız sessiz sinemasının büyük komiği **Max Linder'le** birlikte hazırladığı büyük önemi olmayan, ama trükleri, heyecanı, sevimliliği ve esprisi ile hoşça vakit geçirten bir küçük filimdir. Korku ve güldürü unsurlarını birlikte taşımasından gelen değişik bir havası vardır. Belli bir çevrenin yaşam biçimini eleştirdiği dahi söylenebilir. Filim 1925'te ölen **Linder**'in de son yapıtlarındandır.

KÜÇÜK OLAYLAR

FAITS-DIVERS. Yönetmen/Claude Autant - Lara. Senaryo/Claude Autant-Lara. Oynayan/ Antonin Artaud. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1925. Uzunluğu/20 dakika kadar.

«Küçük Olaylar», Fransız sinemasının eski kuşak yönetmenlerinden **Claude Autant-Lara**'nın 22 yaşında iken yaptığı ilk filmidir. Daha önce **Marcel l'Herbier, René Clair** gibi yönetmenlerin yanında asistanlık yapan **Autant-Lara**, ilk kısa filminde iki erkeğin ay-

nı kadınla ilgili olmalarından dolayı birbirlerini çekememelerini, son derece ayrıntılara inen zengin çekimler halinde anlatmak istemiştir. Ortaya çıkan filim bugün için dahi oldukça ilginç, «avant-garde» bir denemedir. Filimde o yılların «entellektüel» sinema yapma merakının izlerini kolayca bulabilmekteyiz.

MENILMONTANT

MENILMONTANT. Yönetmen ve senaryo/ Dimitri Kirsanoff. Görüntü yönetmeni/J. Croyan ve Dimitri Kirsanoff. Oynayanlar/Nadia Sibirskaya, Yolande Beaulieu, Guy Belmoré, Jean Pasquier, Maurice Ronsard. Yapım/Dimitri Kirsanoff. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1927. Uzunluğu/70 dakika kadar.

Sevdiği gencin kendisine bir çocuk bırakıp başka bir kadınla kaçması üzerine intiharı düşünen bir genç kız, kötü yola düşen kızkardeşine rastlar. Çocukluğundan beri kıskandığı kardeşiyle barışır ve onun sayesinde yaşamdan tad almaya başlar.

Rus asıllı Fransız yönetmeni **Dimitri Kirsanoff'un** Fransız **«Şiirsel Gerçekçilik»** ve İtalyan **«Yeni Gerçekçilik»** akımlarına öncülük yaptığı kabul edilen ünlü filmi **«Menilmontant»** hakkında **Georges Sadoul** şunları yazıyor: «Filim, bir melodram değil, doğal dekorları, şiir dolu anlatımı ile yeni-gerçekçi bir yapıttır.» Filmin başoyuncusu **Nadia Sibirskaya'nın, Kirsanoff'un** karısı oluşunun da filmin gerçekçi, doğal atmosferine katkısı olsa gerektir.

ATALANTE - GELİP GEÇEN ÇATANA

L'ATALANTE - LE CHALAND QUI PASSE. Yönetmen/Jean Vigo. Senaryo/Jean Guinée' den Jean Vigo ve Albert Riéra. Görüntü yünetmeni/Boris Kaufman. Yardımcıları/Louis Berger ve Jean-Paul Alphen. Müzik/Maurice Jaubert. Kurgu/Louis Chavance. Dekorlar/ Francis Jourdain. Oynayanlar/Jean Dasté (Jean), Dita Parlo (Juliette), Michel Simon (Jules Baba), Louis Lefebvre (Muço), Gilles Margaritis (Tayfa), Fanny Clar (Juliette'in annesi), René Bleck, Charles Goldblatt, Rafa Diligent, Maurice Gilles. Yapım/Nounez Gaumont. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1934. Uzunluğu/89 dakika.

Vigo'nun son filmi **«L'Atalante»** ya en iyi filmi ya da daha sonra **Carné** ile **Prévert'in** sömürecekleri kötümserlik tutkusuna düşmüş bir filim olarak tanımlanır. Filim gerçekçi bir biçimde uzun ve yavaş bir bölümle, **Jean** ile **Juliette'in** düğünüyle başlar. Düğün alayı kiliseden çıkıp çöplükten geçerek tekneye doğru yol alırken **Vigo** bize bu evliliğin **Juliette'i** daha önce hiç dışına çıkmadığı sıkı, içiçe örülü bir köy hayatından uzaklaştırmakta olduğunu gösterir. **Atalante** kalkarken alıcının yavaş yavaş kıyıda toplanmış gözleri yaşlı kalabalığın üstüne dönmesiyle bu kopuş olayı daha iyi belirlenmiş olur. Bu bölüm ayrıca güldürü öğesinden de yoksun değildir **Jules Baba'yla**, tayfa, kaptanla karısı gemiye binerken onlara bir buket çiçek vererek karşılamak için tekneye koşarlar ve çiçekleri suya düşürürler.

Tekne köyden uzaklaşınca, **Vigo** bu filminde de **«Hal ve Gidiş Sıfır»** daki çocukların dünyasına benzeyen bir düş dünyası yaratır. Olayların çoğu küçük kameraları ve birkaç kişisiyle kendi başına bir dünya haline gelmiş olan teknede geçer. **«L'Atalante»** nerdeyse bu özel dünyada geçen bir peri masalıdır. Başlangıç yeni evlenmiş iki gencin arasındaki aşkın coşkusuyla doludur. **Juliette** sabahları uyanınca **Jean, Jules Baba**, genç tayfa ona türküler söylerler; **Jean'la Juliette** şakadan güreşirlerken **Jules Baba** kendilerine greko-romen bir oyun göstermeye kalkınca gizlice kaybolurlar. Hayatın bir coşkunluğu, bir arınmışlığı vardır. Ama sonu gelmeyen bir sevinçtir bu; **Jean'la Juliette** arasında çok geçmeden kavga ve geçimsizlik başlar.

Dita Parlo'nun çok başarıyla oynadığı **Juliette**, her yeni olay karşısında heyecanlanan saf bir tiptir. **Paris'i** göreceğini duyunca sevinçten aklı başından gider. **Jules Baba'nın** biriktirdiği bir takım hatıralar ve oyuncaklar **Juliette'i** hayretler içinde bırakır. Sa-

tıcının yaptığı hokkabazlıkları merakla izler. Jean tam karşıtıdır Juliette'in. Günlük olaylarla ilgili, hayal gücünden yoksun, yeni olaylar ve insanlar karşısında kuşkulu bir adam. Juliette'in Jean'a insanın suyun altında sevdiğinin yüzünü gördüğünü söylemesi, Jean'ın birşey görmemesi, aralarındaki ayrılığı belirten bir sahnedir. Jean'ın kıskançlığı da artmaktadır. Juliette'i Jules Baba'yla birlikte görünce, Jules Baba'nın kamarasını kırıp döker. Satıcıyla mutlu bir şekilde dans ederken görünce, kızarak onu çekip tekneye götürür. Daha sonra Juliette'i teknede bulamayınca onsuz yola çıkar.

Vigo bütün bunları eşsiz bir güzellik duygusuyla anlatır. Jules Baba az rastlanır bir tiptir. Bütün yaşlılığına, şapşallığına, düzensizliğine, kaba davranışlarına rağmen bir çocuk kadar saftır. Bu saflık, kedilere olan sevgisi, okul çocukları gibi hatıra toplaması ve gramofon aşırmasiyle açıklanır. Ama Jules Baba'nın saflığı en çok Juliette'ten ayrılması üzerine üzülüp duran Jean'ı avuttuğu ve sonunda Juliette'i bulduğu zaman belli olur. Satıcı da zamparalığı (Juliette'i Jean'ın elinden alıp onunla dans etmesi), yaratıcılığı (sattığı şeyleri sergilemesi, tek kişilik bandosu) ile nerdeyse aynı derecede çarpıcı bir tiptir. Filmin her bölümü, Vigo'nun görüntü inceliklerinin ve yaratıcılığının yeni bir kanıtlamasıdır sanki. Işık ve hareketin birleşimi ile Paris'e varışın heyecanını yakalaması; Juliette'in Paris'te kendinden geçmiş bir halde aydınlatılmış bir vitrini seyretmesi; olağanüstü güzellikte bir nöbetleşe kurguyla sevgililerin birbirlerinden ayrı yatmaya hazırlanışlarını gösteren, sinemada az çok başarılmış cinsel yalnızlığın acısını da aktaran, bölüm. Jean'ın kimsesiz bir kumsalda boş bir denize doğru koşması ya da birden suyun altında yüzerken Juliette'in yüzünü görmesi.

Bütün bu saflık, hayret, özlem, acı çekme dünyası filimin ana konusu ise de, tek konusu değildir. Bir de işsizliğin, boğuşmanın, çirkinliğin, hırsızlığın hüküm sürdüğü bir dünya vardır. Bu ikinci dünyayı da başarıyla yaratır Vigo. Nehir kıyısındaki hayattan görüntülerle, korkunç vinçlerin belirdiği rıhtımlarla, iç karartan, boş tren yolları ve kimsesiz çorak toprak parçalarıyla sürekli olarak bu dünyanın varlığını duyurur. En başarılı bir örnek olarak, Juliette'in hırsıza çantasını çaldırdığı bölümü verebiliriz. Juliette bir tren istasyonunun gişeleri önünde dolaşırken, çökük yüzlü bodur bir adam elinden çantayı kapıp kaçar. Genç kadın oradaki insanların adamı bir av yakalamaya çalışır gibi kovalamalarını dehşetle seyreder. Adam parmaklıkların önünde kıstırılır, oradan önce geri sıçrar gibi olur, sonra kalabalık üstüne saldırınca çömelir. Kalabalık üstüne doğru gelirken nerdeyse bir kırılıp parçalanmanın sesini duyarız. Bunun hemen ardından hızlandırılmış bir alıcı hareketi birtakım parmaklıklardan geçerek öbür yanda hırsızın polisler tarafından hoyratça sürüklenerek götürülüşünü gösterir. Bütün bunlar çok güçlü bir sinema diliyle anlatılmış olsa bile, teknedeki hayatla bir ilişkisi yoktur. Her iki dünya birleşmeden yanyana varolmaya devam ederler. «Öbür» dünyadaki hayatta en çok yaklaşan Juliette bile, bir seyirci olmaktan öteye gidemez. Tekneden uzaklaşması yalnız kısa bir süre içindir. Filmin sonunda sevgilisine ve tekneye döner. Filmin sonu işte bu iki dünyayı birleştirmediği için bizde bir kararsızlık duygusu yaratır. «L'Atalante» herşeyden önce geleneksel ama inandırıcı bir mutlu sonu olan ve iki sevgilinin yeniden kavuşmasını anlatan bir aşk hikâyesidir. Bununla birlikte ana hikâyede karşımıza çıkmayan bir alt hikâye vardır filimde. Bu daha çok «dış» dünya ile ilgili görüntülerde ya da Jean'la Juliette sevişirken kedilerin onları tırmaladıkları, orkestra yönetmeninin ürkütücü yüzü gibi ayrıntılarda belli olur. «L.Atalante» da dış dünyanın bütün ağırlığı ile bu saf dünyanın üstüne çökmekte olduğunu duyarız. Vigo «L'Atalante»ın son görüntüsünde bize nerdeyse bir ölüm gemisinin görüntüsünü verir.»

Alain Lovell

Yeni Sinema 12

KADERİN CİLVESİ

CHANCE MEETING/BLIND DATE. Yönetmen/Joseph Losey. Senaryo/Leigh Howard'ın romanından 'Ben Barzman ve Millard Lampell. Görüntü yönetmeni/Christopher Challis. Müzik/Richard Bennett. Kurgu/ Reginald Mills. Oynayanlar/Hardy Kruger (Jan Van Rooyen), Micheline Presle (Lady Fanton), Stanley Baker (Müfettiş Morgan), Robert Fleming (Sir Brian Lewis), Gordon Jackson (Polis çavuşu), John Van Eyssen (Westover). Jack MacGowran, Christine Lubicz, Lee Montagne. Yapım/Rank-David Deutsch. yapım yeri ve yılı/İngiltere 1959. Uzunluğu/ 95 dakika. Türkçe altyazılı.

FİLİM HAKKINDA

«Filim bizi bütünüyle çağdaş dram'ın içine götürüyor. Işığını sadece zekâdan alan, aşktan almayan bir dram. Buzlu bir ateş var filimde.»

Jean Collet
Telérama 578

«Varlığın titreyişini yakalamak, **Jan'ın Jaqueline** resim yaparken gösterdiği titizlik, **Losey'in** kendi sanatına karşı gösterdiği titizliğin aynıdır. Rahatlıktan nefret eden sanat bu. Açıklığı ile mitosları yıkan, sarsan, yaralayan bir sanat. Hiç bir uzlaşmaya yanaşmadığı için rahatsız eden bir sanat. Hâlâ bunca yıl insanı kendine çekmesi de bu yüzden.»

Jean Douchet
Cahier du Cinéma 117

«Çünkü akıllı bir insandır **Losey.** Gerçek problemleri kavramıştır. **Brecht** gibi sınıflararası çatışmanın sahneye yansıtılmasının yollarını aramaktadır. Bu yüzden de kendisi hakkında kullanılan mistik terimlerden rahatsız oluyor sanırım. Zevkli, oldukça kuru, bir **Preminger** veya **Welles'in** estetizminden uzak, hiçbir zaman göz boyamayı amaçlamayan, buna karşılık söylemek istediğini kesinlikle söylemeyi bilen bir akılcıdır **Losey.**»

Jean Domarchi
Arts 806

ŞEFTALİ HIRSIZI

KRADETSAT NA PRASKOVI. Yönetmen/ Vulo Radev. Senaryo/Vulo Radev. Görüntü yönetmeni/Todor Stoyanov. Müzik/Simeon Pironkov. Oynayanlar/Nevena Kokonova (Elisabeth), Rade Markoviç (İvo), Mihail Mihailov (Kasaba komutanı), Cassil Yaşev, Yapım/Film Bulgaria. Yapım yeri ve yılı/Bulgaristan 1964. Uzunluğu/90 dakika.

FİLMİN KONUSU

Olay birinci dünya savaşı yıllarında **Bulgaristan'ın Tırnova** kasabasında geçer. **Bulgarlar** savaşı kaybetmektedirler. Halk yoksulluk içinde ve güç durumdadır. Kasabanın komutanı, onur, kahramanlık gibi geleneksel değerlere bağlı bir askerdir. Genç karısı **Elisabeth'le** birlikte bir şeftali bahçesinin ortasındaki evinde yaşamaktadır. Şehirde tifüs salgını başlamıştır. Komutan sağlığına dikkat etmekte, bahçesindeki şeftalileri de hırsızlardan titizlikle korumaktadır. Kasabada bir de çeşitli uluslardan savaş esirlerinin bulunduğu bir kamp vardır. Kamptaki esirlerden bir Sırp subayı **Ivo**, bir gün açlığa dayanamıyarak komutanın bahçesine girer ve şeftalileri çalmaya teşebbüs eder. Tam bu sırada **Elisabeth** tarafından görülür. **Elisabeth** ona acıyarak yemek verir, şeftalileri de armağan eder. Sırp subayı, ilk görüşte **Elisabeth'e** tutulmuştur. Kamptaki esir subaylardan bir Fransıza bu duygusunu açar.

Bu arada kasabadaki durum gittikçe kötüleşir. Komutan ise şeftalilerinin çalındığını görünce nöbetçiye, bundan böyle bahçeye girmeye kalkan her yabancıyı vurmasını emreder. Sırp subayı bütün tehlikelere rağmen **Elisabeth'le** buluşmak üzere kamptan sık sık kaçar. Aralarında derin bir aşk başlamıştır. Ama özellikle **Elisabeth** acı çekmekte, bu mutluluğun sürmesinin imkânsız olduğuna inanmaktadır. Sevgilisine, kocasına acıdığını, hatta sevdiğini söyler. Öbür yandan **Elisabeth** savaştan da umutsuzdur. Herşeyi karanlık görmektedir. **Ivo** ise gelecekten umutludur. Bu umut ve aydınlık, **Elisabeth** için de tutunacak tek yaşama noktasıdır.

Bir gün durumdan bıkan **Tırnovalılar**, bir yürüyüş yaparak, içinde yaşadıkları çetin koşulları protesto ederler. Komutan ve askerleri bu hareketi bastırırlar, **Elisabeth**'le sevgilisinin buluşmaları devam eder. Komutan karısındaki değişikliği sezmektedir.

Sonunda kamptaki esirlerin başka bir yere gönderilmeleri kararlaştırılır. Yüzlerce tutuklu özgürlüklerine doğru giden güç yolu yürümeye başladıkları sırada Sırp subayı da topluluktan gizlice ayrılarak sevgilisi **Elisabeth**'i son defa görmeye gider. Film bu son buluşma çabası ile sona erer.

FİLİM HAKKINDA

Vulo Radev'in ve genç **Bulgar sinemasının** en önemli filmi olan **«Şeftali Hırsızı»** hem bütün katıldığı şenliklerde, hem de **İngiltere** ve **Fransa** gibi ülkelerde büyük bir başarı kazandı. Aşağıda ünlü İngiliz sinema dergisi **«Sight and Sound»**da film hakkında yayınlanan yazıdan kısa bir bölümü veriyoruz:

«Bu ülkede ticari olarak gösterilen ilk Bulgar uzun metrajlı filmi **«Şeftali Hırsızı»**, en iyi Rus dönemi eserlerinin tatlı çekiciliğini getiriyor. Film küçük küçük ve zevkli sahnelerle dikkatle gözlenmiş ayrıntılarla doludur. Yönetmen **Vulo Radev** gerçekten insanların kusurlarını da hoşgörüyle karşılayabilmektedir. Komutan bile, tümüyle sevimsiz bir karakter olarak çizilmemiş. **Şeftali Hırsızı** rolünü oynayan **Rade Markovich**, Bulgarların **Mastroianni**'si olarak tanınmaktadır. Bu başarılı oyuncu gerçekten İtalyan oyuncusunun yüz çizgilerini hatırlatıyor, aynı zamanda onun tatlı mizahına da sahip. Tümüyle efendice ve sevimli bir film **«Şeftali Hırsızı.»**.

Brenda DAVIES

tuhaf bir kadın

leyla erbil'in öyküleri

HABORA YAYINLARI

Bütün kitapçılarda

AŞKLARIN ÖLÜ MEVSİMİ

LA MORTE SAISON DES AMOURS / LES LIAISONS AMOUREUSES. Yönetmen/Pierre Kast. Senaryo/Alain Aptekman ve Pierre Kast. Görüntü yönetmeni/Sacha Vierny. Müzik/Georges Delerue. Kurgu/Yanick Bellon ve Etiennette Muse. Dekorlar/Jacques Saulnier. Yönetmen yardımcısı/Sophie Becker. Oynayanlar/Françoise Brion (Geneviève), Daniel Gelin (Jacques), Pierre Vaneck (Sylvain), Françoise Prévost (Françoise), Alexandra Stewart (Sandra), Hubert Noel (Hubert), Anne Marie Bauman, Michèle Verez, Ursula Vian, Claudie Bourlon, Anne Colette. Yapım/J.A.D.Films. Yapımcı/Georges Charlot. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1961. Uzunluğu/90 dakika.

Filmin konusu **Jura**'larda kocası ile sakin bir hayat yaşayan genç bir kadının, **Geneviève**'in psikolojik öyküsüdür. Genç kadın kocasına fizik ilişkileri bakımından bağlıdır. Ama bir başka mutluluğu özlemektedir. Kocası **Sylvain** başarısız bir yazardır. Bu ilişki alanına **Jacques** adlı zengin bir politikacı ve karısı **Françoise** girerler. **Geneviève** ile politikacı arasındaki ilişki birincinin tersidir. Yani daha çok duygusal ve romantik, daha az fizikidir. Genç kadının adeta bir üçüncü tam ilişki peşinde olduğu sezilir. Konu bu dört kişi arasında doğan bir vodvil entrikası biçiminde gelişen ama daha çok trajik olan küçük olaylarla örülmüştür.

Filim, Fransız **«Yeni Dalga»** sinemacılarından **Pierre Kast**'ın en başarılı en olgun eseri sayılmaktadır.

UMUTSUZLAR

SZEGENYLEGENYEK. Yönetmen / Miklos Jancso. Senaryo/Gyula Hernadi. Görüntü yönetmeni/Tomas Somlo (Siyah beyaz - Geniş ekran). Kurgu/Zoltan Farkas. Dekorlar/Tamas Banovich. Oynayanlar/Janos Görbe (Gajdor), Tibor Molnar (Baba), Andras Kozak (Oğul), Gabor Agardy (Torma), Zoltan Latinovits (Veszelka). Yapım/Mafilm, Budapeşte. Yapım yeri ve yılı/Macaristan 1965. Uzunluğu/2589 m.

FİLMİN KONUSU

1860 yılı sonlarındayız. **Viyana hükümeti, Macaristan**'da sayıları hâlâ hayli kabarık olan **«gerillacıların»** kökünü kazımayı kararlaştırmıştır. Jandarmalar, aralarında bulunması muhtemel olan gerillacıları ortaya çıkarmak amacıyla yüzlerce köylüyü yakalayıp büyük yayla'daki kalelerden birine tıkarlar. Ama köylüleri tehdit ya da kuvvete başvurarak konuşturmak mümkün değildir. Jandarmalar, son derece sert ve yürekli olan bu insanların, esaretin dayanılmaz koşulları karşısında paniğe kapılmayacaklarını, deneyleriyle bilmektedirler.

Yas tutan yaşlı bir kadın, saf halinde dizilmiş köylülerin önünden geçer. Biri kocasını ve oğlunu katletmiştir. Kadın, köylülerin önünden geçerken şüpheli yüzler arar. Şüphelendiklerini işaret eder. Şüphelilerden birinin sorgusu yapılır. Köylü sorgu sonunda beş cinayetin faili olduğunu itiraf eder. Jandermalar, köylüden hürriyetinin karşılığında cinayet suçundan aranan öbür arkadaşlarını ihbar etmesini isterler. Kurtulmak amacıyla arkadaşlarını ele verir. Köylüler ihaneti anlayınca intikam almayı tasarlarlar. Ama jandarmalar haini kurtarır. Oysa bu kurtarma bir tuzaktan başka bir şey değildir. Gerçekten de jandarmalar önce, tutuklulardan en tehlikelilerini ayırıp bir hücreye tıkarlar, hain de sözde arkadaşlarının intikamından korunma bahanesiyle bir başka hücreye tıkılmıştır. Ama jandarmalar her iki hücrenin de kapısını açık bırakmışlardır. Çok geçmeden istedikleri olur. Arkadaşları haini cezalandırır Kapıları açık bırakılan öbür iki hücrede de bir baba - oğul bulunmaktadır. Jandarmalar her ikisinden de şüphelenmektedir. Baba oğul ise kendilerine atfedilen, suçlamalara bütün güçleriyle karşı çıkmaktadırlar Ama çok geçmeden korkunç bir seçimle karşı karşıya bırakılırlar. İkisinden biri ölüme mahkûm edilecektir. Oğul babayı, baba oğulu kurtarmak için çırpınır. Bu yüzden çıkmazdan kurtulmak için, bütün imparatorluk

polisinin canı dişinde aradığı büyük kahraman **Sandor** dahil, herkesi ihbara her ikisi de hazırdır. **Sandor** 1848 de **Macaristan**'ın bağımsızlığı için **Avusturya**'ya başkaldıran **Kossuth**'un safında çarpışan gerillacıların ünlü şefidir. Ne var ki **Sandor** kaledeki esirler arasında bulunmamaktadır. Böylece Baba-Oğul hain'i öldüren köylüyü ihbar ederler. Ama bu imparatorluk polisi için yeterli değildir. Polisler **Sandor**'un yokluğunda, hiç değilse ünlü şefin adamlarını ele geçirme peşindedirler. Bunu elde etmek için imparatorluk ordusuna katılmak isteyenlerin affa uğrayacaklarını ilan ederler. Ama bu bir bağışlama bir kurtuluş mudur? Bu tuzağa düşenlerin başlarına neler gelecektir. Film bu soruların cevaplanmasıyla sona erer.

FİLİM HAKKINDA :

«Umutsuzlar» yalın ve sade bir şiir içinde geçmiş zamanın acı olaylarını yeniden canlandırır. Bir asırlık bir hikâyenin anılarıdır bunlar, Jancso neyi bulmak ister bu geçen yüzyılda geçmiş garip hikâyede? Bir efsanenin yeni ve romantik bir şekli mi bu? Hayır. **Jancso** açıklamıştı bir gün (**Umutsuzlar**'ı) yaratmasına sebep olan nedenleri. Bir yüzyılın acımasızca yapılan bir incelemesiydi bu, saygısızlık etmekten korkmadan herşeyi olduğu gibi ortaya çıkarmak ihtiyacı. **Jancso** bu güçsüzlüklerle dolu yolu, yılmaz bir inat ve gözüpek bir direnişle izlemiş ve bu da garip bir dönüşümle filme o dokunaklı görünümünü vermiştir. Bakışlarını geçmişe yönelten bir romantizmle alışverişi yoktur bu dokunaklılığın. Aksine her şey düğüm noktası analizin katılığındadır. Doğrudan doğruya, sanatçının yaratış eylemine yön veren de budur. Duyguların tutkusundan çok aklın tutkusu dikkatimizi kıskıvrak bağlar. Eğer düşüncenin dramatik akışı diye bir şey varsa **Jancso**'nun filmi işte ona borçludur. Dakikadan dakikaya, görüntüden görüntüye bir gerçeği arayıp, onu gerilimden gerilime sürükleyen insan üstü mücadele ve çabaları yaşatır bize **Jancso.**

Az çok değeri olan bir filimde hikâye anlatılırken sadece olayların birbirine geçişini düzenlemekle yetinilmiyeceği açıktır. İnsanın çeşitli hallerini ve söz konusu yaşamaların özelliklerinin ötesinde bütün insanlığa ait gerçekleri anlatmak gerekir. Tek sorun bunlar arasındaki bağıntıyı ve yaratıcının fikirlerine destek olan somut değerlerin ne olduğunu bilebilmektir.

Bu yönden «Umutsuzlar» son derece de dengeli. Canlı gerçek ve gerçek hikâye insanlığın önemli bir mesajını taşıyor. Bu filim asla elle tutulmıyacak soyutluklar içinde kuruyup kalmıyor, acı gerçeklerin üzerinde büyük büyük laflar etmiyor. Düşüncelerin, felsefi gerçeklerin bir filme ancak dıştan eklenebileceği, onun için de bunların konu dışında kaldığı sanılır. Filmin, yapısı gereği düşünceleri aktarmaya elverişli olmadığı ve bu türlü eserlerin allegorik olduğu söylenir. Jancso'nun bu eseri için böyle bir şey söz konusu değildir. Gerçekten allegoriler, öz bakımından eserin temelinde bulunan kavramlardır ve hikâye, sonradan eklenen, eserin örneklendirilmesi için kaba taslak yapılmış, esas fikrin estetikten uzak çıtplaklığını örtmek amacıyla uydurulmuş bir bahaneden ibarettir. Oysa **Jancso** mesajını iletebilmek için, hikâye uydurmaya hiç ihtiyaç duymaz. O gerçeğin arkasından gider, ciddi bir tarihsel analiz yapar. Geçmişin verdiği ders tarih kitaplarını çok aşar o hayatın kendisidir, üzerinde derin derin düşünmeyi gerektirir. «Umutsuzlar» da kişilerin psikolojik özellikleri ayrıntılarıyla ele alınmaz, durumların gerektirdiği, önüne geçilmez davranışlar açıklanır. Filmin üslûbundaki özlük, yoğunluk, esasa iniş işte buradan gelir.

Jancso'nun filmini **Eisenstein**'inkine benzetebiliriz. Bu benzetiş anlayış ve stil bakımından olmasa bile filmi yöneten yasalar bakımından geçerlidir. Tıpkı «İvan le Terrible» deki gibi burada da yaratıcı somut bir tarihsel olayı ve evrensel bir felsefi mesajı dengeli tutmayı başarmıştır. **Jancso** bu filminde tarihin en acıklı hikâyelerinden birini, bütün bir halkın alın yazısını çizen zıtlıkları ve kompleksleri meydana çıkarmıya çalışıyor. Kendini aldatmadan ve boş umutlara kapılmadan.

Eisenstein ise gerek konusunun gerek kendi tabiatının etkisiyle, en azgın tutkuların akışına kendini kaptırır, çılgın bir dinamizmin vahşi ateşinde alev alev yanar. Bundan dolayı da anlatımı binbir renkle donanmış olup, zengin ve haşmetlidir.

Üslûbunun yeniliği bir yana **«Umutsuzlar»** sinema dili bakımından da çok ilginçtir: olgun, duru, son derece de ciddi. **Jancso,** özellikle süsleyici nitelikteki hiç bir unsuru kullanmaz. Bu ölçülü ve özsözlü hali ona faydalı olmuştur. Yapısındaki önemli karşıtlıklar ve güçlülük büyük bir enerji ile doludur. Bu sayede görüntüler, sağlamlıkları içinde etkileyici ve büyüleyici olurlar.

En ufak birimine, en ufak bölümüne kadar filim derin bir şiirin izlerini taşır. Her türlü romantizmi reddetmesine rağmen **Jancso,** en güç olan yerde, artistlerin oyununda büyük bir başarıya ulaşır. Duygululuğa ve duygusallığa hiç yer vermiyen, şaşırtıcı bir **«Mikro Sistem»** kurmuştur. Her hareket ölçülü, her mimik anlam dolu kıpırtılardan meydana gelir. Bu yalınlık özellikle kişilerin konuşmalarında belirgindir. Eksik, bitmemiş cümlelerde, tek tek sıralanan kelimelerde bile tutkuların kargaşalığını, korkuların ve azgınlıkların şiddetini yaşatan özlü ve ağırbaşlı bir dil kullanır. **Miklos Jancso'nun** filmi, lirizmi entellektüel bilinçten doğan yürekli bir tarafsızlıkla, akıllı bir taraf tutuşu birbiri içinde eriten modern şiire bağlanır.»

YVETTE BIRO

YENİ SİNEMA SAYI 26

YÖNETMEN HAKKINDA

Miklos Jancso 1921'de doğdu. Hem hukuk öğrenimini yaptı (1964 te doktorasını verdi) hem de etnografya ve sanat tarihi derslerini izledi. Savaştan sonra birçok tanınmış kişiyle birlikte «Halk Kolejleri» hareketine katıldı. **«Donmuş Günler»** ve **«Duvarlar»**ın yaratıcısı **Andre Kovacs** bunlardan biridir. Bundan sonra, **Jancso,** Budapeşte Yüksek Sinema Okuluna girdi, 1950 de bu okulu bitirdi. Aktüalite filimleri stüdyosunda çalışmaya başladı. 1953 ten itibaren yalnızca belge filimleri yaptı. İlk uzun filmini 1958 de yaptı, ama türlü nedenlerden ötürü kısa belge filmleri çevirmekten de hiç bir zaman geri kalmadı.

Kısa Filimleri

Zamanın Çarkı
Gün ağarması ve Gün Batışı
Kızılderili Macerası (1961)
Eski Bir Halk Şarkısı (1963)
Bulunuş (1965)

Uzun Filimleri

Çanlar Roma'ya Gitti (1958)
Üç Yıldız (Birinci Bölüm: 1959-1960)
Kantat (1963)
Benim Yolum (1964)
Umutsuzlar (1965)
Sessizlik ve Çığlık (1967)
Parlak Rüzgârlar (1968)

MALDONE

MALDONE. Yönetmen/Jean Grémillon. Senaryo/Alexandre Arnoux. Görüntü yönetmenleri/Georges Périnal ve Christian Matras. Müzik/Marcel Delannoy ve Jacques Brillouin. Dekorlar/André Barsacq. Yönetmen yardımcıları/Georges Lacombe ve André Barsacq. Oynayanlar/Charles Dullin (Olivier Maldone), Roger Karl, Genica Athanasiou, Annabella, Daniel Lecourtois, Edmond Beuchamps, André Bacq, Geymond Vital, Georges Teroff, Marcelle-Charles Dullin. Yapım/Société des Films Charles Dullin. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1928. Uzunluğu/Kısaltılmış olarak 2800 m.

Fransız sinemasının **«lânetlenmiş»** yönetmeni **Jean Grémillon'un** ilk konulu uzun filmi olan **«Maldone»,** aslında 3800 m. olarak hazırlanmış, sonradan ticarî başarısızlığı üzerine yapımcısı tarafından 1000 m. kadar kısaltılarak değerinden oldukça kaybetmiştir. Konusu kısaca şöyle özetlenebilir: Yirmi yıl işsiz güçsüz dolaşan, gemicilerle, serserilerle arkadaşlık eden **Olivier Maldone,** kardeşi-

nin ölümü üzerine, ailesinden kalan şatosuna döner ve genç bir kızla evlenir. Ancak bu tür bir yaşama da fazla katlanamaz ve bir çingene kızıyla birlikte başıboş günlerine dönüş yapar.

Fransız sinema tarihçisi **Georges Sadoul**, filmin 1930'lardaki **«Şiirsel Gerçekçilik»** akımına tipik bir örnek sayılabileceğini belirtmekte ve kır eğlentisi ile **Maldone**'un mahzende eski elbiselerini aradığı bölümü filmin en başarılı sekansları olarak göstermektedir

YASAK OYUNLAR

JEUX INTERDITS. Yönetmen/René Clément. Senaryo/François Boyer'in romanından F. Boyer, Jean Aurenche, Pierre Bost ve René Clément. Görüntü yönetmeni/Robert Juillard. Müzik/Narcisco Yepes. Kurgu/Roger Dwyre. Dekorlar/Paul Bertrand. Yönetmen yardımcısı/Claude Clément. Oynayanlar/Brigitte Fossey (Paulette, 5 yaşında), Georges Poujouly (Michel Dollé, 11 yaşında), Lucien Hubert (Dollé Baba), Suzanne Courtal (Dollé Anne), Jacques Marin (Georges Dollé), Laurence Badie (Berthe Dollé), André Wasley (Gouard Baba), Amédée (Francis Gouard), Denisse Péronne (Jeanne Gouard), Louis Saintève (Papaz). Yapım/Robert Dorfman - Silver Films. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1952. Uzunluğu/102 dakika. Aldığı ödüller/1952 Cannes ve Venedik Filim Festivali ödülleri. 1953 En İyi Yabancı Filim Oscar'ı.

FİLMİN KONUSU

Güzel bir adada, ağaçlar arasında oturmuş iki çocuğu göstererek başlar film. Erkek çocuk onbir yaşlarındadır, kızsa daha küçük. Oğlan küçük kıza bir hikâye okumaya başlar. «Tıpkı bizim gibi iki çocuğun hikâyesidir bu.» der. Ve serüven başlar:

1940 yılının haziran ayı. Hava son derece güzeldir. Paristen güneye giden yol üzerinde onbinlerce insan savaştan kaçmakta, güvenli bölgelere göçmektedir. Göç edenler arasında bir de küçük aile bulunmaktadır. Alman uçaklarının ani bir hücumu sırasında ana ile [illegible] küçük köpek ölür, yalnızca küçük **Paulette** **Paulette** köpeğini aramak [illegible]r, civar çiftlikte oturan bir [illegible] karşılaşır **Michel**. Bu arada **Michel**'[illegible] büyük kardeşi başıboş bir at tekmelediğ[illegible] yaralanır **Michel Paulette**'i eve götürür **Michel**'[illegible]n babası **Dollé** ile komşuları **Gouard** [illegible]dır. **Dollé**'ler **Michel**'in de küçük kızı evlerinde misafir etmeye [illegible] verirler. Bu arada yaralı ağa[illegible]n durum[illegible] ağırlaşır.

Paulette **Michel, Paulette**'in köpeği için değirmende bir mezar yaparlar. Değirmende bir de baykuş vardır. **Michel** bu baykuş kadar yaşadığını söyler. Ölüden korkmasınlar diye birçoğu bir arada gömdüklerini anlatır. Köpeğin yanına korkmasın diye başka hayvan ölüleri de bulmak gerekmektedir. **Michel** başka hayvanlar bu[illegible]. Daha sonraları **Michel**, gömülmek üzere sık civciv ölüleri getirecektir **Paulette**'e. Bu civcivlerin aslında mı ölü bulundukları yoksa **Michel**'in mi onları gömülmek üzere «hazırladığı» anlaşılamaz. Öbür yandan ölü hayvanlar için mezarları başına dikilmek üzere haçlar da bulmak gerekmektedir. **Michel**, evde haçlar hazırlar. Bu arada atın tekmelediği ağabey de ölür. Çocuklar için bir çeşit oyun olur bu olay da.

Ölüm sabahı komşu **Gouard**'ın oğlu **Francis** askerden kaçarak köye gelir. **Michel**'in ablası **Berthe, Francis**'le mercimeği fırına vermiştir. **Baba Dollé**, oğlu için tabut hazırlar. Tabutun haçlarını hayvanlar için **Michel** çalar. Gömülme töreni sırasında **Michel** ile **Paulette** mezarlıktaki haçları görerek sevinirler. **Paulette** bu haçlardan da çok kilisede rahibin elindeki altın haçı istemektedir. **Michel** kilisedeki haçı çalmak isterken rahip onu yakalıyarak elinden alır. Geceleyin **Paulette** ile **Michel** mezarlıktan ondört tane haç çalarak değirmene götürürler. Pazar günü **Gouard**'lar ve **Dolléler** mezarlığı ziyaret ederler. Haçların çalındığını gören **Dollé Baba, Gouart Baba**'dan şüphelendiği için onun karısının mezarındaki haçı kırar. İki adam kapışırlar. Sonunda rahip gelerek asıl suçlunun **Michel**

olduğunu sezdirir. **Michel** kaçar. Saklanır. Bu arada iki jandarma gelerek **Paulette**'i yetimler yurduna götürmek isterler. Ne **Paulette** ne de **Michel** buna razı olmazlar. **Baba Dollé**, haçların nerede olduğunu söylerse **Paulette**'i alıkoyacağını söyler. **Michel** bu söze inanıp haçların yerini söyler ama **Baba Dollé** gene de kızı jandarmalara teslim eder. **Michel** çok kızarak değirmene koşar, haçları (köpeğinki hariç) dereye atar. **Paulette**'in köpeğin mezarına koyduğu kolyeyi de baykuşa verir, «Al bunu yüzyıl sakla» der.

Paulette'i, göçmenlerin kaynaştığı bir yerde rahibeler yetimler yurduna yerleştirmek üzere hazırlarlar. Bu sırada **«Michel»** diye çağrıldığını duyan **Paulette**, Michel, Michel, Anne, Anne diye bağırarak kalabalık arasında kaybolur.

Yeniden filmin başındaki sahneyi görürüz. Küçük kızla oğlan (ikisi de iyi giyinmişlerdir.) hikâyeyi bitirmişlerdr. Küçük kız serüvenin sonuna çok üzülür. Oğlan onu avutmak için boş sayfayı açarak hikâyeye bir son uydurur :

«Sonunda **Paulette Michel**'i bulur. İkisi de bir köşeye saklanırlar, kimse de onları bulamaz.»

Küçük kız onlara mektup yazıp adaya çağırmayı teklif eder. Oğlan kabul eder. Film bu iki çocuktan **Paulette**'in şu sözleri ile son bulur :

«Söyle onlara... Kimse, ama kimse kendilerine kötülük etmiyecek... Söyle onlara... Buraya gelsinler... Onları bekliyoruz... Yaz bunu olur mu...»

René Clément, «Yasak Oyunlar»ın ilk teması, benim **için** savaş'tı» demektedir. Filim, soğuk harbin en acılı günlerinde çekilmiş ve 1940 yıllarının vahşetini ortaya koyan ilk ve en iyi sekansıyla resmî makamlar tarafından boykot edilmiştir : Daha sonra Pekin'den New York'a kadar uluslararası bir başarı kazanmıştır.

FANTOMA FANTOMAYA KARŞI

FANTOMAS CONTRE FANTOMAS (FANTOMAS POLICIER APACHE). Yönetmen/Louis Feuillade. Senaryo/Pierre Souvestre ve Marcel Allain'in «Le Policier Apache» oyunundan Louis Feuillade. Görüntü yönetmeni ve kurgu/Guérin. Oynayanlar / René Navarre (Fantoma), Bréon (Komiser Juve), Georges Melchior (Gazeteci Fandor), Volbert (Aktör Valgrand), Naudier (Gardiyan Nibet), Renée Carl (Lady Beltham), Jean Faber (Prenses Danidoff), Maury (Emniyet teşkilâtı şefi). Yapım/Louis Feuillade. Yapım yeri ve yılı/ Fransa 1914. Uzunluğu/1274 m.

Filim, **Louis Feuillade**'ın 1913'de başlayan «Fantoma» dizisinin dördüncüsüdür.

Scotland Yard, detektif **Juve**'e yardımcı olması için en ünlü detektiflerinden birini yollar. Bu, **Fantomas**'dır. Yıllardır **Scotland Yard**'da çalışmaktadır. Filmin ünlü serüvenleri arasında özellikle **«kanayan duvar»** dikkati çeker. Duvarda **Lord Beltham**'ın cesedi gömülüdür. Karısı da **Fantomas**'a âşıktır.

USHER'LERİN EVİNİN ÇÖKÜŞÜ

LA CHUTE DE LA MAISON USHER. Yönetmen/Jean Epstein. Senaryo/Edgar Allan Poe'nun iki öyküsünden Jean Epstein. Görüntü yönetmeni/Georges ve Jean Lucas. Dekorlar/Pierre Kéfer. Kostümler/Oclise. Yönetmen yardımcısı/Luis Bunuel. Oynayanlar/ Jean Debucourt (Roderick Usher), Marguerite Gance (Madeline Usher), Charles Lamy (Ziyaretçi), Pierre Hot, Halma. Yapım/ Les Films Jean Epstein. Yapım yeri ve yılı/ Fransa 1928. Uzunluğu/1500 m. kadar.

Olaylar 1840 yılının bir kasım gecesi başlar. **Usher**'lerin uğursuz sayılan evine bir ziyaretçi gelir. Bu evde **Roderick** ve karısı **Madeline** yalnız bir hayat yaşamaktadırlar. Bir de üçüncü kişi vardır evde : **Doktor. Madeleine**'in oldukça kötü görünen sağlığını kontrol altında tutmaktadır. Bütün geçmiş **Usher**'ler gibi **Roderick** te karısının tablosunu yapmaktadır. Ama her fırça vuruşunda adeta karısı canlılığından birşeyler kaybetmekte, buna karşılık tablo yeni bir canlılık kazanmaktadır. Konuk dostunun bu konudaki öğütlerine kulak asmayan **Roderick**, bir ara onu ge-

zintiye yollar ve karısının portresine son tuşları vurur. Ama bu kez kadın cansız yere yığılır, buna karşılık tablonun canlılığı bir mükemmellik kazanır.

Sevgilisinin ölümüyle derinden yaralanan Roderick, onun ölümüne inanmaz ve karısının tabutunu çiviletmez. Ceset tabut kapatılmaksızın bahçeye gömülür. Sonra, yalnız kaldığı dostu ziyaretçi ile birlikte karısının dirilmesini bekler. Korkunç fırtınalı bir gecede, Madeline'in tabuttan çıktığını adeta hisseder, sonra onu karşısında görür. Kadın yaralıdır ama sağdır. Birlikte evden kaçarlar. Hemen arkalarından yıldırım Usher'lerin evine çarpar, ev çöker.

Filim, Edgar Allan Poe'nun iki öyküsünün (Usher'lerin Evinin Çöküşü ve Oval Portre) bir arada sunuluşudur. Georges Sadoul filim hakkında şunları yazmaktadır:

«Epstein, şiir ve gizle yüklü iki öyküyü ustaca birbirine katmış; sağlam kurgulu, kusursuz ritimli, Poe'ya yaraşır görüntüleri olan özenli bir çalışma çıkarmış ortaya.»

MİLYON

LE MILLION. Yönetmen/René Clair. Senaryo/ Georges Berr ve Guillemaud'nun oyunundan René Clair. Görüntü yönetmeni/Georges Périnel ve Georges Raulet. Müzik/Armand Bernard, Philippe Parès ve Georges Van Parys. Kurgu/René Le Henaff. Dekorlar/Lazare Meerson. Kostümler/Georges K. Benda. Yönetmen yardımcısı/Georges Lacombe. Oynayanlar/ Annabella (Béatrice), René Lefèvre (Michel), Vanda Gréville (Vanda), Paul Olivier (Crochard), Louis Allibert (Prosper), Constantin Stroesco (Sopranelli), Odette Talazac (Kantatris), Pitouto (Rejisör), Jane Pierson (Bakkal kadın), André Michaud (Kasap), Raymond Cordy (Taksi şoförü). Yapım/Films Sonores Tobis. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1931. Uzunluğu/90 dakika.

FİLMİN KONUSU

Olay 1930 larda Paris'te geçer.

Michel, parasız bir ressamdır. Prosper ve Béatrice'le aynı evde oturur. Béatrice'le «biraz nişanlı»dır. Parasızlıktan mahallenin bütün esnafına borç yapmıştır. Alacaklıları başına toplanıp paralarını isterken Prosper bir haber getirir. Satın aldıkları piyango biletlerinden birine bir milyon isabet etmiştir. Ancak, ikramiyenin Michel'e mi, yoksa Prosper'e mi çıktığı belli değildir. Michel defterine bakmadan önce Prosper'e, ne olursa olsun, parayı bölüşmeyi teklif eder. Prosper reddeder. Ama ikramiye Michel'e çıkmıştır. Alacaklılarının ve kendisinin sevinci kısa sürer; bilet Michel'in ceketinin cebindedir ve Béatrice ceketi, polisten kaçarken odasına sığınan La Tulipe Baba adlı bir hırsıza «ödünç» vermiştir. Böylece ceketi ele geçirmek için bitmeyen bir takip başlar. Ceket, ünlü bir tenor tarafından bir temsilde giyilmek üzere satın alınır. Michel tenor'un izini bulur ama ceketin satın alındığı ve aslında hırsızların karargâhı olan dükkânda soruşturma yaparken, polis baskın yapar; Michel karakola düşer. En yakın arkadaşının kendisini kurtarmasını beklerken, para hırsına kapılan Prosper, kendisini tanımadığını ileri sürerek hapse tıktırır onu. Michel kurtulur yine de hapisten; iyi yürekli mahalle halkı lehine tanıklık yapar. Ve opera'da ceketin peşinde büyük bir yarış başlar. Ceket birkaç kere el değiştirir. Sonunda La Tulipe Baba Béatrice'e verdiği sözü tutarak ceketi bulur, sahibine iade eder.

FİLİM HAKKINDA

Çoklarınca Clair'in en iyi filmi olarak tanımlanır «La Million».

Gösterildiği günden itibaren «konuşan» ve «şarkı söyleyen» bir sinema karşısında hayranlıklarını nasıl ifade edeceklerini bilemeyen seyirci yığınları tarafından göklere çıkarılmış, sinema tarihi açısından ise, herşeyden önce bir «deney filmi» niteliğinde görünmüştür: Clair, burada da «esas»ı müzik ve ritm'le ifade etme yolunu araştırmış ve büyük bir başarıya ulaşmıştır. Tek amaç güldürmektir Milyon'da; hiciv para hırsını ortaya koymak için bir yan öğe olarak kullanılır. Bilinçli bir şekilde fazlasıyla «stilize» edilmiş dekorlar, olayın geçtiği çevreyi — o

«küçük dünya»yı — karikatürize edecek şekilde ve sahte «naif»liğini ortaya çıkarmak üzere hazırlanmıştır.

BİR AŞK YETMEZ

FAR FROM THE MADDING CROWD. Yönetmen/John Schlesinger. Senaryo/Thomas Hardy'nin romanından Frederic Raphael. Görüntü yönetmeni/Nicolas Roeg (Panavision - Technicolor). Müzik/Richard Rodney Bennett. Kurgu/Malcolm Cooke. Sanat yönetmeni/ Roy Smith. Kostümler/Alan Barrett. Yönetmen yardımcısı/Kip Gowans. Oynayanlar/ Julie Christie (Bathsheba Everdene), Terence Stamp (Çavuş Troy), Peter Finch (William Boldwood), Alan Bates (Gabriel Oak), Fiona Walker (Liddy), Prunella Ransome (Fanny Robin), Alison Leggatt (Mrs. Hurst), Paul Dawkins (Henery Fray), Julian Somers (Jan Coggan), John Barrett (Joseph Poorgrass), Freddie Jones (Cainy Ball), Yapım/Vic-Appia. Yapımcı Joseph Janni. Yapım yeri ve yılı/ İngiltere 1967. Uzunluğu/168 dakika.

Gabriel Oak adlı bir komşu çiftçinin evlenme isteğini geri çevirdikten az sonra, dik kafalı, özgür bir kız olan **Bathsheba Everdene'e**, amcasının **Weatherbury**'deki çiftliği miras kalır. **Gabriel**'in koyunları bir kazada ölür; **Bathsheba**'nın çiftliğindeki bir yangını kahramanca söndürdükten sonra, onun çobanı olmayı kabul eder. **Bathsheba**, bölgede kadın düşmanı olarak ünlenmiş **William Boldwood**'a bir aşk mektubu gönderir. **Boldwood, Bathsheba**'ya tutulur. Kız evlenme isteği üstünde düşünmeğe söz verir. Ama hizmetçilerinden **Fanny**'yi gebe bırakan **Çavuş Troy**'a âşık olur ve onunla evlenir. Evlenir evlenmez **Troy, Bathsheba**'nın parasını savurur; mallarına bakmaz; çiftliğin kadın işçilerini baştan çıkarır. Fırtınalı bir gecede, **Bathsheba**'nın samanlarını yağmurdan korumak, yalnızca **Gabriel**'in aklına gelir. **Fanny** doğururken ölünce **Troy** gerçekte onu sevdiğini anlar. Kaybolur, boğulduğu sanılır. Ve **Gabriel, Bathsheba**'nın kâhyası olur. **Boldwood, Bathsheba**'ya, altı yıl içinde **Troy**'un ölümü yasa önünde kesinleştiğinde evlenmek istediğini söyler. Tutkunun şiddetinden korkan **Bathsheba** kabul eder ama anlaşmayı açıklamak için **Boldwood**'un verdiği bir noel eğlencesinde **Troy** ortaya çıkar. **Boldwood** onu öldürür, tutuklanır, ölüme mahkûm edilir. Birkaç ay sonra **Gabriel, Bathsheba**'ya göç etmeyi tasarladığını bildirir, o zaman **Bathsheba** onun bencil olmayan bağlılığını kavrayarak, evlenmeyi kabul eder.

Thomas Hardy, insan ve doğa arasında dramatik çatışmaları, benzerlikleri göstermekten kaçınmadan doğayı, insan davranışlarının bir aynası olarak verirken; doğanın belirleyici bir güç olduğunun, insan varlığının doğal ve fiziksel çevresi tarafından biçimlendiğinin de farkındadır ve kişileri doğa gibi görünüşteki bir dinginlik yüzeyinin altında çatışan, yıkıcı güçler taşımaktadırlar. Oysa insancıl ve doğal evrenlerin karşılıklı ilişkilerinin bu inceliği **Schlesinger**'in girişiminde bütünüyle kaybolmuştur. Filimde kişiler çevrelerinin düzeyine ulaşamıyorlar. Tiyatroda kâğıt dekorlar ortasında tutkularını yansılayan etkileyici kişiler görmeye alışkınız ama burada kâğıttan kişiler, içinde dolaştıkları doğal sahnenin etkileyici gerçekliği tarafından gölgede bırakılıyorlar. **Schlesinger, Gabriel** ve **Bathsheba**'nın aşkını anlatmak için **İncil**'den mecaz almış: «Suyun söndüremediği, selin boğamadığı aşkın yanında, herkesin aynı adla tanıdığı tutku bir akıntı gibi gelip geçicidir.» **Schlesinger**, bu mecazın görsel eşdeğerini bulamadan, bize bayağı bir mutlu son bırakıp gidiyor.

Jan Dawson
Monthly Film Bulletin

SON ADAM

DER LETZTE MANN. Yönetmen/Friedrich - Wilhelm Murnau. Senaryo/Carl Mayer. Görüntü yönetmeni/Karl Freund. Müzik/Giuseppe Becce. Dekorlar/Robert Herlth ve Walter Röhring. Oynayanlar/Emil Jannings (Otel kapıcısı), Maly Delschaft (Kızı), Max Hiller (Nişanlı), Emilie Kurz (Hala), Hans Unterkirchen (Me-

najer), Olaf Storm (Genç yolcu), Hermann Valentin (Zengin müşteri), Emma Wyda (Komşu kadın), Georg John (Gece bekçisi). Yapım/Universum Films A.G. (Decla Film der UFA). Yapım yeri ve yılı/Almanya 1924. Uzunluğu 2036 m.

İlk bakışta **«Son Adam», Murnau**'nun eserleri arasında özel bir yere sahipmiş gibi görünür. Bu filmin **«gerçekçi»** olduğundan çok kez söz edilmiştir. Eğer gerçekçilikten kastedilen şey, Almanya'nın birinci dünya savaş öncesi manzarasının dolaysız bir tasviri ise filim bu anlamda gerçekçidir. Ama derinden incelendiğinde, **«Son Adam»**ın **«Nosferatu»**ya da **«Faust»**tan daha gerçekçi olmadığı, daha doğrusu bu iki **«fantastik»** görünüşlü filmin de en az **«Son Adam»** kadar gerçekçi oldukları anlaşılır. Çünkü bu iki filmin de konusu gene **Almanya**'dır. **«Son Adam»**dan tek farkları sonuncunun konusunun masalsı olmayışıdır. Konu günlük yaşantıdan ama gene de günlük gerçeğin sanat yaratışı ile bir değiştirimi, görsel hayal gücünün etkileri ve **«fantasmagorie»** bu filimde de görülür.

Konu birkaç cümle ile şöyle özetlenebilir Başkişi, büyük bir otelin büyük üniformalı kapıcısıdır. Bir gün işini gerektiği gibi yapamadığı gerekçesi ile bu işinden alınır ve lavaboların bekçiliği işine verilir. Üniforması çıkarılır sırtından ve bir «rütbe indirimi» duygusu içinde başladığı yeni işinin aşağılayıcı atmosferi içine girer. Bu duruma dayanamayan kapıcı bir süre sonra ölür. Parlak üniforması içindeki bu kapıcının kişiliğinde, bozguna uğramak üzere olan **Almanya**'yı görmek güç değildir. Hep bilindiği gibi yapımcıların isteği ve baskısı sonunda **Murnau,** filmini **Happy End**'le bitirmiştir. Kapıcıyı, bir milyarder'e «hizmet arzederken» mutlu bir gülümseyiş içinde görürüz. Ama bu son da, karamsar son kadar karamsar ve umutsuzdur. Almanya için de iki yoldan birini seçmek söz konusu idi Ya intihar, ya da Amerikan kredileri, yani yaldızlı kölelik.

Kapıcıdaki üniforma tutkusunu iyi anlamak için **Alman özelliğini, geleneksel Prusyalı tutkularını** iyi bilmek gerekir. **Eric Von Stroheim,** bir keresinde, **Emil Jannings**'in (kapı-

[illegible] üniforma çıkarılırken kendini [illegible] ağladığını itiraf etmişti. Bu sahne [illegible] bir «apolet sökümü» gibi gelmiş. [illegible] Alman'ın (o yıllarda), üniforma kay- [illegible] duygusuz kalabileceği düşünü- [illegible] Ayrıca zaten bu sahnede, Alman- [illegible] savaş sonu alınyazısını da okumak [illegible] Çünkü savaş sonunda yenik dü- [illegible] Almanya silâhlarından tecrit edilmiş ve [illegible] yenilgiye kendini uydurmakta büyük [illegible] çekmişti.

Kapıcı kendisini yenilgiye uğratan ağır ger- [illegible] karşısında öcünü gece gördüğü ünlü [illegible] Bu düş aracılığı ile de, Almanya'- [illegible] geleceği birinci dünya savaşındaki ye- [illegible] öcünü almak üzere ortaya çıkan Hit- [illegible] dünyasının düşsel karabasınını **Murnau** adeta [illegible] bir sezgi ile vermektedir.

KADER DEĞİŞMEZ

THERESE RAQUIN. **Yönetmen/Marcel Carne. Senaryo/Emile Zola'nın romanından** Charles Spaak ve **Marcel Carné. Görüntü yönetmeni/Roger Hubert. Müzik/Maurice Thiriet.** Dekorlar/**Paul Bertrand. Kostümler/Mayo.** Kurgu/**Henri Rust. Oynayanlar/Simone** Signoret (Thérèse), **Raf Vallone (Laurent),** Jacques Duby (**Raquin**), **Roland Lesaffre** (Indochine), **Sylvie, Anna-Maria Casilio. Yapım/Paris Film-Lux. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1953. Uzunluğu/105 dakika. 1953 Venedik Film Festivali «Gümüş Aslan» ödülü.**

Charles **Spaak** ve **Marcel Carné**'nin **«Thérèse Raquin»** Zola'nın ünlü romanının oldukça serbest, modern bir uyarlamasıdır. Olaylar 1950'lerin **Lyon**'una yerleştirilmiştir. **Laurent** kamyon sürücüsü olmuş ve romandaki gibi **Raquin**'i tuzağa düşürmeyip onu bir trenden aşağı itmiştir. Bu sırada Hindiçini'den gelen bir lejyoner **Thérèse**'e şantaj yapacak, oysa bir kaza sonucu ölecektir. Bir küçük hizmetçi ise iki sevgiliyi ele verecektir.

«Thérèse Raquin», Marcel Carné'nin savaştan sonraki en iyi filmidir. **Lyon**'un atmosferi, iyi seçilmiş ve yönetilmiş oyuncuların kendilerini göstermelerine yardımcı olmaktadır. Özellikle **Simone Signoret** ve **Jacques Duny**'nin oyunları başarılıdır.

FARREBIQUE

FARREBIQUE. Yönetmen/Georges Rouquier. Senaryo/Georges Rouquier. Görüntü yönetmeni/André Dantan, Daniel Sarrude ve Jean-Jacques Rebuffat. Müzik/Henri Sauguet. Kurgu/Madeleine Gug. Oynayanlar/Goutrens (Aveyron) köylüleri. Yapım/Ecran Français - Etienne Lallier. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1947. Uzunluğu/100 dakika.

Filmin konusunu kuran öykü dört mevsime paralel olarak dört bölüme ayrılmıştır. Bir belge filmi olan **Farrebique**'in perdeye aktardığı çevre, **Goutrens (Aveyron)** adında bir Fransız çiftliğidir. Oyuncular bütünüyle amatör olup **Goutrens**'in gerçek sakinleridir.

Rouquier filmi konusunda şunları yazmaktadır

«Filmde küçük çocukluğumdan beri tanıdığım bir ailenin kendi gerçek öyküsünü birkaç küçük değişiklikle anlatmayı denedim. Yeryüzünün herhangi bir ülkesinde herhangi bir yerde oturan insanların yaşaması üzerine film yapan bir sinemacı gibi davrandım. Ve her şeyi kaybettim Gelenekleri, görenekleri, dinsel yaşayışı vb. Doğa'nın bütün kıpırdayışlarını da filmime geçirmek istiyordum Böcekleri, bitkileri, sebzelerin iç yaşantısını, doğa'nın geniş ve yoğun yaşantısını.»

Filmin kişileri şunlardır: Çiftliğin en yetkili kişisi olan büyükbaba, sessiz büyükanne, oldukça geri kafalı ve gelecekteki çiftlik reisi adayı büyük oğul **Roch,** karısı **Berthe,** küçük kardeş **Henri** ve çocuklar.

İlk bölümde mevsim kıştır: Aile evde petrol lambasının ve ocağın çevresine kapanmıştır. Uzun akşam konuşmaları ve tartışmaları. Evde pişirilen ekmek vb.

Sonra bahar gelir. Baharda doğa anlatılır. Bu bölümün lirik bir tonu vardır. Ağır ve yoğun bir ritm içinde mikroskopik görüntüler ve duyguların da canlanışı anlatılır.

Sonra yaz: Hasat dönemiyle başlar yaz. Köyde messe töreni yapılır. Ve bir kaza.

Film güz mevsimi ile birlikte sona erer: Yeniden çalışmalar. Noterde bir mal bölüşümü. Büyük babanın ölümü. Ölü töreni..

MAKİNİST

IL FERROVIERE. Yönetmen/Pietro Germi. Senaryo/Alfredo Giannetti'nin konusu üzerine A. Giannetti, P. Germi ve L. Vincenzoni. Görüntü yönetmeni/Luigi Giocosi. Oynayanlar/Pietro Germi, Luisa Della Noge, Sylva Koscina, Saro Urzi, Carlo Giussri. Yapım/Carlo Ponti - Enic. Yapım yeri ve yılı/İtalya 1955.

Il Ferroviere, bir tren makinistidir. Öteki makinistler ve şimendöfer işçileri onu bir tanrı gibi görürler. Çünkü o herşeyi daha iyi bilir; çok güzel gitar çalar ve özel bir tren yönetir Bir elektro-tren... Çocuklarının bazı problemleri vardır. Örneğin kızı evli olmadığı birinden gebe kalmıştır. Baba onu evlenmeye zorlar. Büyük oğul evden çekip gitmek, ailesinden ayrılmak ister. Bir gün aile üyeleri arasında uzun ve sert bir tartışma geçer. Tartışma sonunda **Ferroviere,** karısını dövmeye kalkar. Büyük oğul bu olay üzerine evi terkeder. Aile yavaş yavaş dağılmakta, çökmektedir. Bu sırada **Ferroviere**'nin başından önemli bir olay geçer. Elektro-tren'i yönettiği sırada intihar etmek isteyen biri, kendini rayların üstüne atar. Kazanın heyecanı ile **Ferroviere** bir çeşit şok geçirir. Yanlış ve tehlikeli manevralar yapar. Hakkında bir soruşturma açılır. İşinden ayrılmak zorunda kalır. Büyük bir sıkıntı içindedir. Dostlarını görmez olur. Sokaklarda başıboş dolaşır. Bir meyhaneden ötekine gider. Küçük oğul bir gün onu bir meyhanede bulur; yumuşak sözlerle ikna eder. Yeniden eve getirir. Evde eski günlerin mutluluğu, bir an bulunur gibi olursa da bir kalp krizi, makinisti eski gitarını çalarken alır götürür.

«Il Ferroviere», çok önemli bir filim sayılmazsa da savaş sonrası bunalımlı **İtalya**'sından bir kesit olarak gösterilebilir. Bu açıdan bakıldığında **Germi**'nin küçük insanın dünyasını ve çevresinin sorunlarını (işsizlik, toplumsal sıkıntılar) belli bir ölçüde ortaya koyabildiği görülür.

ÖLÜM NOKTASI

VANISHING POINT. Yönetmen/Richard Sarafian. Senaryo/Malcolm Hart'ın hikâyesinden Guillerme Cain. Görüntü yönetmeni/John A. Alanzo (De Luxe). Müzik/Jimmy Brown. Kurgu/Stefan Arnsten. Dekorlar/Glen Daniels, Jerry Wunderlich. Yönetmen yardımcısı/Richard Glassman. Oynayanlar/Barry Newman (Kowalski), Cleavon Little (Super-Soul), Dean Jagger (Prospector), Victoria Medlin (Vera), Paul Koslo (Young Cop), Bob Donner (Older Cop), Timoty Scott (Angel), Gilda Texter (Çıplak koşucu). Yapım/Cupid Productions. Yapımcı/Norman Ppencer. Yapım yeri ve yılı/İngiltere 1970. Uzunluğu/99 dakika.

Eski bir deniz kahramanı olan **Kowalski**, sırasıyla polislikten (şiddet ve çürümüşlük) kaçıp istifa etmiş; yarışçılığı (bir kaza sonucu) bırakmış ve otomobil servisçiliğinde karar kılmıştır. Bir araba teslim etmek için San Francisco'dan Denver'e geldiğinde oradaki sorumlu **Sandy**'e hemen dönmek istediğini söyler. **Sandy**, isteksiz, ona olağanüstü nitelikli bir Dodge araba verir. Yalnız benzin almak için durarak ve ertesi gün üçten önce San Francisco'da olmak gibi olanaksız bir bahse girerek son hızla yola devam eder. Engellere aldırmadan ve izliyecileri kolayca atlatarak gitmektedir. Serüvenini öğrenen **Super-Soul** diye adlandırılan bir kör zenci plâk-sunucu tarafından «coşkuyla bu gezegende son özgür kişi» olarak selamlanır. Bir başkaldırı simgesi olmuştur. Yolda çıngıraklı yılan yakalayan yaşlı bir araştırıcıya, ölü vadide garip bir dinsel tarikata rastlar. Arabasına aldığı iki homoseksüel onu soymak isterler. Polis kanallarını dinleyen **Super-Soul** sezdirmeden ona tedbirler hakkında bilgi verir. Ama polis ağı yavaş yavaş daralmaktadır. Polisler tarafından dövülerek baskı altında **Super-Soul**'un ona yanlış bilgi verdiğini haber veren bir cehennem meleğinin yardımıyla Nevada sınırını aşarak California'ya girer. Sonunda hedefine erişemeden aşılmaz bir engele rastlar. Son hızla arabasını üstüne sürer.

«Vanishing Point» bilinmeyen bir Amerika'da garip ilişkileri ve tanınan düşmanlıkları yeniden buluşuyla «**Easy Rider**»ı anımsatıyorsa da, senaryonun ve yönetimin önüne çıkardığı rastlantısal engellere karşın, bu arayışı sürdürmede kendine özgü bir güç gösteriyor.

L'ESPOIR

L'ESPOIR/SIERRA DE TERUEL. Yönetmen/André Malraux. Senaryo/André Malraux'nun aynı adlı romanından André Malraux, Max Aub, Boris Peskine, Görüntü yönetmeni / Louis Page. Müzik / Darius Milhaud. Kurgu / André Malraux. Dekorlar / Vincent Petit. Yönetmen yardımcıları/Max Aub, Denis Marion. Oynayanlar/José Sempere (Kumandan Pena), Andrès Mejuto (Munoz), Julio Pena (Attignies), Pedro Codina (Schreiner), José Lado (Köylü), Nicolas Rodriguez (Mercery), S. Ferro (Saidi), Castillo (Gonzales). Yapım/Edouard Corniglion-Molinier. Yapım yeri ve yılı/Fransa - İspanya 1939. Uzunluğu/90 dakika kadar.

André Malrauxnun kendi ünlü romanında uyarladığı filmin çekimi 1938'de Barselona'da başladı. O sırada şehirde sadece üç stüdyo vardı. Ama malzeme konusunda büyük güçlük çekiliyordu. Bir çok dış sahneler hava alanında, iki bombardıman arasındaki tehlikeli boşluklardan istifade edilerek çekildi. Bu filmde, sinemada ilk kez, bir bombardıman uçağından çekimler yapıldı. Özellikle filmin Sierra de Teruel'den Franko birliklerine karşı savaşan halkın inişini gösteren bölümü büyük bir ustalık ve gözüpeklikle çevrilmiştir. 1939'da filim henüz tamamlanmamışken Franko birlikleri Barselona'ya girdiğinden çekim yarıda kalmıştır. Filim, bu imkânsızlıklar yüzünden Romanın sadece bir önemli bölümünü, Franko uçak alanına yapılan baskın ve onun çevresinde gelişen olaylar bölümünü kapsamaktadır. Bu arada sokak savaşları, köylerde geçen ilginç iç savaş sahneleri, pi-

lctlara yardım eden köylüler, dağdan yaralılarıyla birlikte inen savaşçı halk pehsi de gerçeğin yakıcı soluğunu duyuran görüntüler biçiminde geçer gözlerimizin önünden. Filim bütünüyle savaş sırasında çekildiğinden rol alan kişiler trajik olayları bizzat yaşayanlardır. Ve gerçeğe tıpatıp uygun biçimde aynı olayları yeniden canlandırmışlardır. Sadoul'a göre oldukça bulanık olan «pilotların kendi aralarında tartışmaları» bölümü dışında filim bugün de tazeliğini korumaktadır.

ÖLÜM KARARI

THE ROPE. Yönetmen/Alfred Hitchcock. Senaryo/Patrick Hamilton'un oyunundan Arthur Laurents ve Hume Crony. Görüntü yönetmeni/Joseph Valentine ve W. V. Skall (Technicolor). Müzik/Léo F. Forbstein. Kurgu/William H. Ziegler. Dekorlar/Perry Fergusson. Kostümler/Adrian. Oynayanlar/James Stewart (Rupert), John Dall (Brandon), Farley Granger (Philip Charles), Joan Chandler, Sir Cedric Hardwike, Constance Collier, Edith Evanson, Douglas Dick, Dick Hogan. Yapım/Translatic Pictures, Warner Bros. Yapımcılar/Sidney Bernstein ve Alfred Hitchcock. Yapım yeri ve yılı/ABD 1948. Uzunluğu/80 dakika.

İki entellektüel homoseksüel özgür davranışta bulunabileceklerini göstermek amacıyla bir arkadaşlarını boğar, ölüsünü de saklarlar. Kendilerince onları bu yola iten bir profesörün fikirleridir. Ne var ki ölüyü ve suçluları ortaya çıkaracak olan Profesör **Rupert** bu arada kendisini yanlış anladıklarını açıklamaktan da geri kalmayacaktır.

Hitchcock, tek bir dekordan yararlanarak günlerce süren tekrarlardan sonra sahneleri **«long shot»** olarak çekmiştir. Ortalama 500 m.lik bu uzun çekimlerden herbiri filmin hemen hemen bir makarasını meydana getiriyordu. Alıcının ve oyuncuların hareketliliği yakın çekimlerden genel çekimlere kesintisiz geçme olanağı vermekteydi. Özellikle bu yeni ve ustalıklı girişimi ile **«The Rope» Hitchcock'**un filmografisinde özel bir değer taşır. Heyecan ve gerilim unsurları açısından da filim yönetmenin en başarılı çalışmalarından birini karşımıza çıkarır.

TEMAS

THE TOUCH. Yönetmen ve senaryo/Ingmar Bergman. Görüntü yönetmeni/Sven Nykvist. Yardımcıları/Janne Soderman ve Bo-Erik Gyuberg. Kurgu/Siv Kanalv-Lundgren. Kostümler/Mago. Ses/Lennart Engholm. Yönetmen yardımcısı/Arne Carlsson. Oynayanlar/Bibi Andersson (Karin, Mrs. Andreas Vergerus), Elliott Gould (David Kovac), Max Von Sydow (Dr. Andreas Vergerus), Ake Lindstrom (Bir Doktor), Mimmi Wahlander (Bir hemşire), Sheila Reid (Sara, David'in kızkardeşi), Maria Nolgard (Agnes Vergerus), Staffan Hallerstam (Anders Vergerus), Erik Nyhlen (Arkeolog). Yapım/ABC Pictures Corporation. Yapımcı/Ingmar Bergman. Yapım yeri ve yılı/İsveç ve İngiltere 1970. Uzunluğu/112 dakika. Türkçe altyazılı.

«Bergman, "Temas"da orta sınıftan bir ev kadınının öyküsünü, başka yönetmenlerin kolayca sulugözlülüğe dönüştürebilecekleri sıradan bir öyküyü, çapına yakışır, duygulu bir biçimde anlatmış. Zaten **«The Shame» (Utanç)** ve **«A Passion» (Tutku)** adlı önceki filimleri de orta tabaka kişileri üstüneydi. Çılgınlık ve yabanılık bu kişilerden beklenebilecek en son davranışlardır. **«Temas»** ie bizi ne de **Bergman'**ı düş kırıklığına uğratıyor. Filim, yeni, rahat bir evde çalışkan bir anne ve bağlı bir eş olan **Karin Vergerus'**un, kaba, inandırıcı olmayan bir dostun aşk gösterilerine nasıl karşı çıkmadan izin verdiğini ve onunla kocası arasında bir seçim yapamayınca nasıl ikisini birden yitirdiğini anlatıyor. Daha doğrusu **Karin** filmin sonunda ikisini de yitirmişe «benziyor». Yeniliklere karşın (İngilizce dialog; Amerikalı başoyuncu; fantezi ayrıntıların yokluğu gibi) **«Temas»**ı kesinlikle **Bergman'**ın son yapıtları çizgisine sokan çiftanlamlılık işte bu.

Her zamanki gibi, **Bergman'**ın güdülerinin kılavuzunu bulmak için adlara bakıyoruz önce.

Adlar, anlaşıldığı gibi saklı anlamlar yüklenmişler yine. **Vergerus** tanıdık çıkıyor hemen: **«A Passion»** filminin inatçı kocası, **«Yüz - Ansiktet»** filminin kendini tatmin eden analizcisi, aşağılayıcı bir biçimde kovaladığı düşünceli, kara sakallı konuk tarafından iyice sarsılıyor. Bir de burada ikinci kez **Bayan Vergerus** olan **Bibi Andersson**'un **«A Passion»** da söylediği «Kurtulduğunu ümit ediyorum. Uyandığında, onu kendisinden kurtaracak olan bir şeyin içinden geçmiş olacağını umuyorum.» sözünü hatırlamalı. Eskiden **Eva** olan **Bayan Vergerus, «Aynanın içinden»** de **Max Von Sydow**'un şizofrenik karısının ve **«The Virgin Spring»** de aynı **Max Van Sydow**'un kızının adını alarak burada **Karin** olmuş. Bu dizge öylesine tutarlı ki **Jacobi**'nin adı bir raslantı sonucu karşılayıcı tarafından söylendiğinde **«The Shame»** deki **Gunnar Björnstrand**'ın çukur gözlü görüntüsü — kuşkusuz Bergman'ın da dilediği gibi — hemen akla geliyor

Bu sık sık geri gelen simgeler, **«Temas»**da evli çiftin güvenliğinin ve sonradan da aldatan kadının kişiliğinin göründükleri denli sağlam olmadıklarını belirten yardımcı uyarılardır. Buna örnek olarak, **Karin**'in birkaç dakika geç kaldığı ya da saçları tütün koktuğu için eşyaları parçaladığı zaman sevgilisinin yabanıl, kararsız davranışları gösterilebilir. **«Tutku»**da olduğu gibi, bir kişinin belirgin nevrozları önce herşeyi karanlıklaştırıyor; ama sonunda derinlerde yatan bulantısını, sayrılığını ortaya döküyor. Görünüşte karşıt olarak, sevişmek için kışkırtmak zorunda kaldığı çocuksu kişiden çok daha fazla olarak bunalan **Karin**'dir. Yavaş yavaş anlaşıldığı gibi huysuzlukları, tutarsızlığından, kendini tam veremeyişinden, arkası kesilmeyen, belli belirsiz yalanlarından ileri gelmektedir.

Bergman, hemen ipuçlarını veriyor. Bize yorumlaması kalıyor. **Karin'in** cankurtarana benzeyen beyaz arabası çiçeklerle dolu bir bahçenin içinden annesinin öldüğü hastaneye geliyor. Cesede, kafası yaşamıyla ilgili önemsiz varlıklarla dolu durgun bir biçimde bakıyor. — Şimdi çok anlamsız olan — annesinin yüzüğü verildiğinde artık dayanamıyor. Evlenme ölüme karşı bağışıklık kazandırmıyor. Tersine ikisi de özdeş şeylerdir. Bir yatak bölmesinin sıkıntı veren karanlığında bir adamın ışığı yakarak bozduğu (o anda ona tutulan bir adamdır bu) karanlık köşesinde ağlıyor. Sonradan adamın bir arkeolog, unutulmuş yerleri, eşyaları, insanları yeraltından çıkarma sanatının uzmanı olduğunu öğreniyoruz. (Bir noktada bu bir biçim değiştirmedir. **Karin'in başından sevgilisinin** yeryüzünü temizlediği kafataslarına yapılan bir geçiş). Kentin dışında bakımsız bir kilisede çoktan yitmiş bir Meryem yontusu bulmuş ama onarım yontunun odunundaki böceklerin uyanmasına ve yontuyu yoketmelerine sebep olmuş. **Bergman**'ın simgesi yeteri derecede açık burada.

Kaba saba, biraz çakırkeyif konuğuna, **Vergerus,** çökmek üzere olan bir aile yaşantısının çiçeklerinin, en güzel orkidesinin, karısının resimlerini gösteriyor, bu arada şöyle konuşuyor «Eşeğin biriydi. Şimdi öldü. Karımın annesiydi.» Bunun zorla sürdürülen bir yaşantı olduğu duygusu açıkça beliriyor. **Bergman,** (ev içinde ön plânlardan eksik olmayan) çiçeklerin renkliliği ile karla dolu kazı çukurunun buzsu soğukluğu arasındaki karşıtlığı filim boyunca koruyor. Karin havayı ileri sürerek ısınmak istediğini söylüyor ve sevgilisiyle son buluşmaları bir limonlukta oluyor; varoluşlarının yapıyılığı kalın çizgilerle beliriyor böylece. Üstelik tuzağa düşmüştür. Ne evliliklerinin sıkıntı veren durgunluğunda, ne onun dışındaki korku verici dünyada yaşama olanağı yoktur. (Bu dış dünya sevgilisinin kızkardeşiyle can sıkıcı karşılaşmalarından sonra iyice yaşanmaz olur.) Alıcı **«Tutku»** da olduğu gibi, kararsızlık içinde yitmiş patetik bir kişiyi göstermek için geri çekiliyor.

Bergman'ın İngilizce'yi kullanması da başka bir boyutun habercisi. Çünkü altyazılar iyice kapalı kılabilirdi filmi. **Birbirlerine, kimsenin sormadığı itiraflara benzer, upuzun monologlar söylerlerken, kişiler, sanki akıp gidenin bir yerinde anlık bir gerçek parıltısı olabileceklermiş gibi bayağı, yayvan, kalıp**

cümlelerle konuşuyorlar. «Bir gün kaskatı kesildim» diyor **Elliott Gould** kameraya bakarak «Ve kendi kendime acılı bir biçimde bağlı olduğumuzu söyledim.» Daha sonra sevgilisinden, kocasından kesin olarak ayrılmasını isterken, romantik, acılı sözcük kalıplarını bağırarak sıralar, sonradan sözlerinin boşluğunun farkına varır. «Böyle olabileceğini bilemedim. Kavgasız bir ayrılış olsun istedim.. Sensiz yaşayamam.. Bunu daha iyi anlatamadığım bir gerçek..»

Gould, Bergman'ın kendisinden beklediğini verdiğine inansa da inanmasa da, sinirli, öfkeli, güvensiz oyunu ile kısa zamanda büyük bir oyuncu olan **Bibi Andersson**'un dengeli oyununun tam karşıtında kalıyor. Bir göz hareketinin inceliği, bir dudak büküşü ile verdiği paranoia başlangıcının ölçülü görüntüsünde **Bergman**'a kendi oyununda kafa tutan bir şey var. Yönetmenin tehlikeli bir yoldan, ses şeridini bir bıçkı atölyesinin gürültüsü, çanların şamatası ile yükleyerek vermeyi seçtiği şeyi, **Bibi Andersson** yere yatarak ya da açık bir kapının önünde hüzünlü bir gölge olarak kolayca aşıyor. Onun sıradan öyküsü tragedyanın en arı özünü oluşturuyor.»

Philip Strick
Sight and Sound

TEHLİKELİ RABITALAR

A DOUBLE TOUR. Yönetmen/Claude Chabrol. Senaryo/Stanley Allin'in romanından Paul Gégauff. Görüntü yönetmeni/Henri Decae / Eastmancolor). Müzik / Paul Misraki. Dekorlar / Jacques Saulnier ve Bernard Evein. Oynayanlar / Antonella Lualdi, Madeleine Robinson, Jeanne Valérie, Jean-Paul Belmondo, Bernadette Lafont, Jacques Dacqmine, André Jocelyn, Mario David. Yapım/Paris Film (Robert ve Raymond Hakim)-Titanus. Yapım yeri ve yılı/Fransa İtalya 1959.

Aix En Provence yakınlarında bir köşkte geçen olayın baş kahramanları **Thérèse Marcoux** (45 yaşında dar görüşlü bir taşralı), kocası **Henri Marcoux** ve çocukları **Richard** ile **Elisabeth**'dir. **Richard** annesine çok bağlı dengesiz bir gençtir. Kızkardeşi ise evlerine sık sık gelip giden, ilginç davranışları ile çevresindekileri şaşırtan **Laszlo Kovacs**'a tutkundur.

Henri Marcoux, uzun süre Japonya'da kalmış olan komşuları **Leda** ile ilişki kurmuştur.. **Thérèse** ve çocuklar durumu bilmekte ne var ki ses çıkarmamaktadırlar. Fırtına bir sabah **Laszlo**'nun herkesin önünde, **Henri**'ye **Leda** ile yaşaması gerektiğini söylediğinde patlar. **Laszlo**'dan hoşlanmayan **Thérèse** durumdan yararlanarak genç adamı **Elisabeth**'in gözünden düşürmeye çalışacak, kocasına da **Laszlo**'yu kovarsa, **Leda** ile olan ilişkisine karışmayacağını söyleyecektir. **Henri** buna karşı çıkacak ve konuşma sert bir tartışma ile kapanacaktır.

İki saat sonra ise hizmetçi **Leda**'nın öldürüldüğü haberini verecek, olay **Thérèse** ile oğlunu birbirlerine daha da yaklaştırırken, **Henri**'yi öfke ve kinden çılgına döndürecektir

Filmin bundan sonrası klâsik «katil kim?» sorusunun çevresinde polis araştırması, sorgular ve şüphelilerle doludur Beklenmeyen bir sonuca ulaşılacaktır.

BİR KADIN VE ÖTEKİ

L'UNE ET L'AUTRE. Yönetmen / **René Allio. Senaryo / René Allio. Görüntü yönetmeni / Jean Badal. Müzik / Serge Gainsbourg.** Dekorlar Jean-Jacques **Fabre. Kurgu/Nicole Stéphane.** Oynayanlar/**Malka Ribovska** (Anne), Philippe Noiret (André), **Marc Cassot** (Julien), **Claude Dauphin, Christian Alers,** Françoise Prévost, **Alice Reichen, Chris** Rorato. Yapım/**Ancinex. Yapım** yeri ve yılı Fransa 1967

«Yakın çekim İki kişi; bir kadın, yaşlı bir erkekle konuşuyor Yapma bir konuşma, sahte. Birden alıcı geriye çekiliyor. Alan derinliği genişliyor Bir kaydırma içinde iki konuşanı bir tiyatro sahnesinin üzerinde görüyoruz.

Bunlar Serebriakov ve **Elena Andreevna, Çehov**'un «Vania Dayı» sının iki kişisi.

Allio'nun konusu tiyatro. Tiyatro, filmin motoru ve bu motorun çevresinde bir psikolojik çember dolanıyor.

Hiç canınız istemedi mi bir gün yüzünüzü, hareketlerinizi, kişiliğinizi biran olsun tüm olarak değiştirmek? Başka bir kişilik yaratmak, belki kendinizi bulmak için, aramak için. **Pirandello** diyor ki: «Kendisini yaratmak gerek; yaratmak, ancak o zaman kendisini bulabilir insan».

Allio'nun anlattığı kişi bir kadın, **Anne**, tiyatro oyuncusu; **Julien**'le evli. **Julien** değersiz bir moda fotoğrafçısı. Anne kendini bulamamış, çünkü aramamış ve **Julien**'le yavaş yavaş kendinin «aktığını hissediyor.» Ondan ayrılması gerek. Nasıl? Cesareti yok. Her deneme sonuçsuz kalıyor, çünkü kendinden emin değil. İstemekle yapmanın arasında uçurum var. İstedikleri birden somutlaşacak. Londra'dan ablası **Simone** geliyor. **Simone** kendini bulmuş, kendinden emin. İki uçak arasında on dakika görüşüyorlar.

Anne bir örtü arıyordu, cesaret verecek bir örtü, kuvvet verecek bir maske. Bu maske kardeşi olacak. Kardeşini örnek olarak alıp **Anne, Julien**'le konuşacak.

Kendine bir tiyatro eseri kurarak **Anne**, yeni bir devreye adım atıyor, olgunluğa doğru.

Yaşam, bir tiyatro sahnesi. **Anne**'ın oyuncu yaşantısı ile özel yaşantısı arasında hiçbir bağlantı yok. Fakat bu iki aykırı yaşam birbirine koşut. **Allio** seyirciden filmini böylece görmesini istiyor. Burada tiyatro yapıtını bir yaşam olarak görmüyoruz, yaşamı tiyatro niteliğinde görüyoruz. **Allio**, insanın o kapanma, örtünme ihtiyacını gösteriyor. Saçımız, giysimiz, içtiğimiz sigara hepsi bir tiyatro yapıtının dekorları. **Allio** insanların yaşantısını ufak ayrıntıları ile anlatıyor, kişisel korkuları ve düşünüleri... Örneğin **Julien** aynada boynunun kırışıklıklarına bakıyor. Alışkıları... Örneğin, **André** lokantada salatasını hazırlamaya beş dakika koyuyor.

Bütün oyuncular gerçekten kendilerini veriyorlar. Hepsinin oyunu çok başarılı. **Özellikle Malka Ribovska** ve **Philippe Noiret.**

«Bir Kadın ve Öteki» nin en önemli yönü, gerçekle gerçek-üstü'nün yaşam'la düşün arasındaki özdeşlik. **«Bir Kadın ve Öteki»** içten bir filim. **Allio** tiyatro adamı (Aubervilliers tiyatrosundan birçok yapıtların dekorlarını yapmış). Tiyatro oyuncusunun yaşantısını seviyor, yorgunluklarını anlıyor. Anlatımına belli bir yön vermiş. Tiyatroyu sevmiyorsanız, **Bertholt Brecht**'in insan anlayışını kabul etmiyorsanız **Allio**'nun filmini görmeyin...»

Gaye Petek
Yeni Sinema 15

İNSANLIK UĞRUNDA

SI TOUS LES GARS DU MONDE. Yönetmen/Christian-Jaque. Senaryo / Jacques Rémy'nin romanından J. Rémy, Clouzot, Geronimi ve Jean Ferry. Görüntü yönetmeni/ Armand Thirard. Müzik/Georges Van Parys. Dekorlar/Robert Gys. Oynayanlar/Hélène Perdrière, Gilbert Gil, André Valmy, Jean Gaven, Marc Cassot, Georges Poujouly, Doudou Babet, Andrex, Jean-Louis Trintignant. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1955.

Filmin konusu telsiz amatörlerinin, tehlikedeki bir gemiyi birbirlerine haber vererek kurtarışlarının heyecanlı öyküsüdür. Uluslararası dayanışmanın insancıl bir biçimde ortaya konduğu bir filimdir.

İlk başta filmi **Henri-Georges Clouzet** yapacaktı. Sonradan **Christian-Jaque**'da kaldı. **Christian-Jaque, Clouzot**'nun **«dekupaj»** ını bazmadı. Bu da filim konusunda uğranılan düş kırıklığını açıklayabiliyor. **Clouzot**'nun senaryosunda **«vahşet»** ve **«usdışılık»** birlikte bulunuyordu. Oysa **Christian-Jaque** bütün bunları incelikle, iyi duygularla işlemiş. Sonuç: Filim gerektiği yerde çarpıcı olamamış. Çarpıcı olduğu sahnelerde ise bunun istenerek yapılmadığı görülüyor. Bütün bunlar filim konusunda ileri sürülebilecek başlıca biçimci eleştirilerdir.

Herşeye karşın kendisine yakışmayan göz boyamaları bırakıp bu sempatik deneye giriştiği için **Christian-Jaque** ancak kutlanabilir.

ESRAR BİTTİ

THE PANIC IN NEEDLE PARK. Yönetmen/ Jerry Schatzberg. Senaryo/James Mills'in

kitabından Joan Didion ve John Gregory Dunne. Görüntü yönetmeni/Adam Holander (De Luxe). Kurgu/Evan Lottman. Sanat yönetmeni/Murray P. Stern. Kostümler/Jo Ynocencio. Yönetmen yardımcıları/Robert Greenhut ve James F. Inch. Oynayanlar/Al Pacino (Bobby), Kitty Wynn (Helen), Alan Vint (Komiser Hotchner), Richard Bright (Hank), Kiel Martin (Chico), Warren Finnerty (Sammy), Marcia Jean Kurtz (Marcie), Michael Mc Clanathan (Sonny), Raul Julia (Marco), Angie Ortega (Irene), Larry Marshall (Mickey). Yapım/Dunne-Didion-Dunne Production. Yapımcı/Dominick Dunne. Yapım yeri ve yılı/ABD 1970. Uzunluğu/110 dakika. Türkçe altyazılı.

Çocuğunu aldırtan **Helen** dostu **Marco**'nun evinde **Bobby** adında 20 yaşlarında bir genç rastlar. Yalnızlıkları ikisini birbirine yaklaştırır. **Marco** kaybolunca, **Helen** ile **Bobby** birlikte yaşamaya başlarlar. Genç adam ve arkadaşları uyuşturucu madde kullanırlar. Ancak eroin bulmak zor, fiyatı da yüksektir. **Bobby** odasının parasını ödeyemez; bir arkadaşının yanına sığınır. **Helen**'i de **Harlem**'e eroin almaya yollar. Genç kız burada yakalanacaktır.

Kitty Wynn'e **1971 Cannes Film Festivali**'nde **«En iyi kadın oyuncu»** ödülünü kazandıran yapıt, genç sinemacı **Jerry Schatzberg**'in ikinci uzun filmidir. **Schatzberg**'in bu filmi Amerikan toplumunun belirli bir kesimine son derece gerçekçi bir biçimde yaklaşma çabasıdır. **Schatzberg** uyuşturucu madde müptelalarının evrenine sevgi ve acıma ile bakmaktadır.

AŞK MASALI

Al FUTATABI. Yönetmen/Kon Ichikawa. Senaryo/Shuntaro Tanikawa. Görüntü yönetmeni/Kiyoshi Hasegawa (Panavision-Widescreen). Müzik/Shunichi Magaino.Oynayanlar/Renaud Verley (Nicaud). Ruriko Asaoka (Miya), Seiji Miyaguchi, Tetsu Ishidate, Kaoru Momoi. Yapım/Toho Company, Ltd. Yapımcılar/Sanezumi Fujimoto ve Ryu Yasutake. Yapım yeri ve yılı/Japonya 1970. Uzunluğu/95 dakika.

Paris'te tanışmış ve orada ayrılmışlardı. Fakat ayrıldıktan aylar sonra bile kızın hayâli hâlâ canlı duruyordu. **Nicaud**, sonra uluslararası bir toplantıya katılmak için Tokyo'ya gitmişti. Orada tekrar O'nunla birleşmek için kalbi çarptı.

Nicaud genç bir fransız mühendisi idi. **Miya** ise Tokyo'nun kuzey batısındaki bir şehirde bir eczacının kızı... Paris'te beraberdiler. Seviyorlardı. Fakat annesinin hastalığı kızı evine geri göndermişti. Güzel bir veda törenine vakit bulamadığı için üzgündü.

Miya şimdi bir Japon tıp öğrencisiyle nişanlı olmasına rağmen, **Nicaud**'yu evinde görünce sevindi ve onu hâlâ sevdiğini anladı. Oysa **Nicaud**, önceden söyleyemediği veda kelimelerini söylemek için gelmişti.

Ayrılma vakti gelince **Nicaud**, Tokyo'da kaldığı otelin adını hatırlayamadığını farketti. İçinden gelen bir hisle, belki de onunla daha çok birlikte olabilmek ümidiyle **Miya**, ona otelini bulmasına yardımcı olmak istedi. Otelden otele dolaşarak eğlenceli bir gün geçirdiler. En sonunda oteli bulmuşlar ve ayrılma zamanı gelmişti. **Miya** onu unutmasının imkânsız olduğunu anlamıştı. Fakat ne yazık ki kader onları ayırıyordu.

Miya bir Fransız kız arkadaşının daveti üzerine kayak yapmaya gidince karşısında **Nicaud**'yu buldu ve şaşkına döndü. Bu beklenmeyen karşılaşma neş'eden çok üzüntü getirmişti. Çünkü yeni bir veda sahnesi yaşayacaklardı. Ne olursa olsun o an için ve bütün gece beraberdiler. Birbirlerinin kollarında seviştiler. Ve herşeyin sonu gelmişti. **Nicaud** uyandığı zaman kızı yanında görememişti. Çılgına döndü.

Ayrı ırklardan ve ayrı uluslardan iki sevgili idiler. Bu **Nicaud**'nun geleceğini ve geleneklerine çok bağlıydı. **Nicaud** ise Japonya'da bir yabancı gibi yaşamayacak kadar Fransa'yı seviyordu. Ayrıca herkes ne diyecekti? Ne düşünecekti? Ne olursa olsun **Miya** onu seviyordu ama, ondan ayrılmanın da bu şartlar altında bir görev olduğunu kabul etmişti.

Nicaud'nun Fransa'ya dönme zamanı gelmişti. **Miya** artık son veda dakikaları için hava alanındaydı. Ayrıldılar... **Nicaud** uçağa doğru yürüdü. **Miya** çıkış kapısından onu seyretti. İkisinin de içinde garip hisler vardı. O anda herşey değişti. Meslekleri, ailevi arzuları, millî duyguları, herkesin ne diyeceğini düşünmüyorlardı artık. Arzuyla görev hissi karşılaşınca ve arada aşk olunca kararı kalplerinin vermesi gerekiyordu. **Nicaud** uçağın otobüsünden indi. **Miya** onun kollarına koştu. Artık beraber olacaklardı. Dünya umurlarında bile değildi..

KARAMAZOF KARDEŞLER

BRATYA KARAMAZOVY. Yönetmen/Ivan Piryev. Senaryo/Dostoyevski'nin romanından Ivan Piryev. Görüntü yönetmeni/Sergey Vronski (Renkli Geniş ekran). Müzik/İsak Şvartz. Dekorlar/Stalen Volkov. Oynayanlar/Lionella Piryeva (Gruşenka), Mihail Ulyanov (Dimitri Karamazof), Kiril Lavrov (Ivan Karamazof), Andrey Miagkov (Alyoşa Karamazof), Svetlana Korkoşko (Katerina Ivanovna), Mark Prudkin (Fiodor Karamazof), Valentin Nikulin (Smerdiakov), Nikita Podgorni. Yapım/Mos Film. Yapım yeri ve yılı/Sovyetler Birliği 1968. Uzunluğu/I. Bölüm : 2190 m. ; 2. Bölüm : 1978 m. ; 3. Bölüm : 2046 m.

19. yüzyılın ortalarında Rusya'nın taşra şehirlerinden biri olan Skotoprigonyevski şehrinde **Fiodor Karamazof**'un üç oğlu olur. Birincisi **Dimitri** ilk karısından, öteki ikisi **Aleksi**'yle **İvan** da ikinci karısındandır. **Fiodor** iyi bir iş adamıdır ama serseri yaratılışlıdır. Anneleri öldükten sonra çocukları ile hiç ilgilenmez ve **Grigori** adındaki bir uşakları çocukları akrabaların yanına yerleştirilmelerini sağlar.

Dimitri, annesinden kalan servete sahip olacağını hayâl ederek büyür. Orduya girer. Çılgınlıklarıyla şöhret yapar. Kazandığı para masraflarına yetmeyince, babasına gidip, kendi hakkı olduğuna inandığı parayı ister. Asık suratlı **İvan**, liseyi bitirdikten sonra Moskova'da bir koleje girer. Parasızlık, onu hocalık yapmak, çeşitli dergi ve gazetelere yazı yazmak zorunda bırakır. Yazıları sayesinde kendine oldukça iyi bir ün sağlar. **Aleksi** yahut **Alyoşa**, Karamazof kardeşlerin en küçüğü ve hayalperestidir. Tabiatı daha sakindir. Bulundukları şehrin manastırına girip Ortodoks'ların büyüğü **Peder Zossima**'nın öğrencisi olur. Babasından rahip olmak için izin istemeye geldiği zaman adam öfkelenir ama gene de izin verir. **Baba Karamazof**'a göre, yeryüzünde kutsal olan hiç bir şey yoktur.

Kerdeşlerin üçü de yetişkin birer genç oldukları zaman kader onları doğdukları şehirde bir araya getirecektir. **Dimitri** annesinden miras kalan parayı istemeye gelir. Din aleyhine propaganda yapmayı meslek edinen **İvan** da gene mali nedenlerle doğduğu şehre uğrar.

Baba ve oğullar, bir anlaşma yolu bulmak için manastırda toplandıkları zaman, **Fiodor** muhterem **Peder Zossima**'nın yanında oğullarını küçük düşürecek hareketlerde bulunur. Toplantıya geç gelen **Dimitri**'yi babası, şehrin tanınmış bir hafif meşrep kadınına para yedirmekle suçlandırır. Aynı kadınla kendisinin de ilgisi vardır. O tarihte **Dimitri**, şerefini kurtardığı için bir albayın kızı **Katerina**'yla nişanlıdır. Babasına fena halde çatar; onun böyle kutsal bir yerde konuşamayacak kadar günahkâr olduğunu söyler. **Zossima, Dimitri**'nin önüne düşer. Onun bu düşüşü **Dimitri** için uğursuzluk sayılır Büyük kardeşin başında felâketler dolaşmaktadır. **Zossima, Karamazof** kardeşlerin şehvet düşkünü olduklarını farkedince, **Alyoşa**'ya da o öldükten sonra manastırı terkedip normal hayat sürmesini salık verir. **İvan'ın, Dimitri**'nin nişanlısı **Katerina**'ya aşık olmasıyla **Karamazof** ailesinde huzursuzluk daha da artar.

Fiodor'un sadık uşağı **Grigori**'nin karısı **Marfa**, anormal bir çocuk dünyaya getirir. **Marfa**'nın anormal çocuğunun öldüğü gece, şehirde aptal bir kız olarak tanınan **Lizaveta** da bir oğlan çocuk doğurduktan sonra ölmüştür. Sonradan **Smerdiyakov** adı verilen çocuğu **Marfa**'yla **Grigori** yanlarına alıp büyüt-

müşler ve **Fiodor**'un evine uşak yapmışlardır. Şehirde herkes bu çocuğun asıl babasının **Fiodor** olduğundan emindir.

Dimitri, Alyoşa'ya sürdüğü çılgınca hayatı anlatır. Bu arada **Katerina**'nın üç bin rublesini nasıl **Gruşenka** adındaki hafifmeşrep kadınla yediğini açıkça söyler. **Dimitri** bu kadına çılgınca vurulmuştur. **Katerina**'nın parasını geri verebilmek için ne yapacağını şaşırmış olan ağabey, kardeşine bu parayı babasından istemesini söyler.

Alyoşa babasıyla **İvan**'ı sarı'alı uşak **Smerdiyakov**'un hazırladığı sofranın başında oturmuş bulur. **Dimitri**, sevgilisi **Gruşenka**'yı ararken babasının yanında bulunmasından şüphelenmiştir. Aniden eve baskın yapar. Hırsla babasına saldırır. **Alyoşa, Katerina**'nın evine gittiği zaman **Katerina**'nın nişanlısını **Gruşenka**'nın elinden kurtarabilmek için bu hafifmeşrep kadına rüşvet vermeye çalıştığını görür. Ama **Gruşenka** hiç bir şekilde anlaşmaya razı olacak gibi görünmez. **Alyoşa** manastıra döndüğünde, **Peder Zossima**'yı ölüm halinde bulur. Oradan çıkıp evine gelince, babasının **İvan** ve **Dimitri**'den korkmaya başlamış olduğunu farkeder. **İvan, Dimitri**'nin **Gruşenka** ile evlenmesini istemektedir. Çünkü o zaman **Katerina** kendisine kalacaktır. Baba **Fiodor** da **Gruşenka**'yla evlenmek ister. **Dimitri**'nin hesabına **Alyoşa**'ya para vermeyi reddeder.

Dimitri'nin cazibesine kapılan **Katerina**, aslında **İvan**'ı sevdiği halde **Dimitri**'nin peşinden ayrılmaz. **İvan, Katerina**'nın ömrü boyunca kendi kendine işkence etmeye karar verdiğini anlayınca, asil bir davranışla sevgilisinin kararlarına boyun eğer.

Daha sonra bir handa, **İvan** kardeşi **Alyoşa**'ya Allaha inandığını, ama Allahın dünyasını kabullenemeyeceğini açıklar. İki genç adam, insan karakterinin iki cephesini tartışma konusu yaparlar. **İvan, Smerdiyakov**'dan da nefret ettiğini söyler. Uşak, **Fiodor**'la **Dimitri** arasında bocalayıp durur. Korkudan gizli gizli ikisinin de akla hayale sığmayacak arzularını yerine getirmeye çalışır.

Ölmekte olan **Zossima**, öğrencileriyle bir kere daha konuşabilecek kadar yaşar. Öldüğü zaman bir mucize beklenir ama mucize olacak yerde **Peder Zossima**'nın cesedi vaktinden önce çürümeye yüz tutar. Ortodoks kilisesinin büyüklerinin davranışlarını beğenmeyen bazı papazlar, buna için için sevinirler. **Zossima**'nın cesedinin, öğrettiklerinin kıymetsiz, yalan şeyler olduğuna işaret sayılacağını ileri sürerler.

Manastırdaki can sıkıcı olaylara üzülen **Alyoşa, Gruşenka**'yı ziyarete gider. Kadın onu baştan çıkarmaya çalışır. **Gruşenka, Karamazof**'ların şerrinden kurtulmak için eski sevgililerinden biriyle kaçmaya hazırlanmaktadır. Tanrı'ya kendini yakın hisseden **Alyoşa, Gruşenka**'nın kalbinin de iyi bir yanı olduğunu anlamıştır. **Gruşenka da Alyoşa**'nın anlayışlı bir insan olduğu kanısına varır.

Dimitri, Katerina'nın parasını bir an önce ödeyebilmek için sonuçsuz çabalarda bulunmuştur. **Gruşenka**'nın evde olmadığını öğrenince, kıskançlıktan deliye dönerek babasının sevgilisini aramaya gider. **Gruşenka**'yı bir başka kasabada bir handa eğlenirken bulur. Genç kadın **Dimitri**'yi çok iyi karşılar ve yalnız onu sevdiğini söyler. Aşıklar, sarhoş kendilerinden geçmiş bir halde eğlenirlerken hana bir polis gelir. **Dimitri**'yi babasını öldürmekle suçlandırır. İhtiyar adam, kendi evinde soyulmuş, öldürülmüştür. **Dimitri**'nin elbisesinin üzerindeki kan lekeleri, cebinde bir sürü para bulunması, sık sık babasını kötüleyen sözler söylemesi **Dimitri** aleyhine bir delildir. **Dimitri** suçu kabul etmez. Harcadığı paraların bir kısmının Katerina'ya ait oiduğunu ileri sürer. İlerde **Gruşenka** onunla evlenmeyi kabul eder diye paranın bir kısmını sakladığını söylemektedir. Ama eldeki delilier, **Dimitri**'nin durumunu büsbütün ümitsizleştirmiştir. Hapse atılır. Mahkeme gününü beklemeye başlar.

Dimitri'nin tevkifinden sonra **Gruşenka** da hastalanır. İki sevgili birbirlerini fazla kıskanmak yüzünden bu hallere düşmüşlerdir. **Dimitri** gördüğü esrarengiz bir rüyanın etkisiyle kendini bütün insanlığın suçlarının cezasını çekmeye mahkûm suçsuz bir insan olarak

görmeye başlamıştır. Bu arada **İvan**'la **Katerina, Dimitri'yi Amerika**'ya kaçırabilmek için çareler aramaya kolumuşlardır.

İvan mahkemeden üç gün önce, üç kere uşak **Smerdiyakov**'u sorguya çeker. Uşak bir kere **İvan**'a canı istediği zaman kendini sar'a nöbeti geçiriyormuş gibi gösterebildiğini anlatmıştır. Üçüncü konuşmada **Smerdiyakov**, baba **Karamazof**'u öldürdüğünü itiraf eder, ama bunu **İvan**'ın arzularına uyarak yaptığını ileri sürer. Çünkü **İvan** birkaç kere babasının ölümünün herkese huzur ve sükûn getireceğini söylemiştir. **Smerdiyakov** bu sözlerin etkisiyle bütün delillerin **Dimitri**'nin üzerine toplanacağı bir sırada ihtiyar efendisini ödürmüştür. **İvan**'ın ona bol para verip rahat yaşamasını sağlayacağını sanmıştır. Uşak efendisinden çaldığı paraları da **İvan**'a teslim eder. **İvan** eve döndükten sonra birdenbire hastalanır. Aynı gece **Smerdiyakov** gerçekleri mahkemede anlatmadan kendini asar.

Karamazof dâvası bütün Rusya'da ilgi uyandırdığı için memleketin her yanından bu davayı dinlemeye gelenler olur. **Dimitri** aleyhinde delil çoktur. **Katerina** mahkemeye **Dimitri**'nin vaktiyle ona göndermiş olduğu bir mektubu teslim ederek eski nişanlısından kadınca öç alır. Mektupta, **Dimitri, Katerina**'ya olan borcunu ödeyebilmek için icabederse babasını öldüreceğini yazmıştır. Hâlâ hastalığı geçmemiş olan **İvan** mahkemede uşağın itiraflarını anlatır, ama sonra geçirmekte olduğu ateşli hastalığın etkisiyle abuk sabuk lâflar etmeye başlar. Jüri **Dimitri**'yi suçlu bulur.

Katerina, Dimitri'nin mektubunu açıkladığı için kendini suçlu hisseder. İki kardeş arasında kıskançlık uyanmasına sebep olmuştur. **İvan**'ın başucundan ayrılıp kardeşi gibi hastalanıp hastaneye kaldırılmış olan **Dimitri**'nin yanına koşar. **Katerina, Dimitri**'den af dilerken, **Gruşenka**'yla **Alyoşa** da oradadırlar.

Daha sonra **Alyoşa Dimitri**'yi **Gruşenka**'ya bırakarak bir okullu çocuğun cenazesine gider. İçi acıyla, ölüme karşı nefretle dolu olan **Alyoşa**, cenazeye gelen ve çoğunluğunu çocuğun okul arkadaşlarının teşkil ettiği kalabalığa pek güzel bir vaızda bulunur. Onlara iyilik yapmayı, insanların dünyasını sevmek için yaşamalarını öğütler. O da **Dimitri**'yle birlikte **Sibirya**'ya gitmeye hazırlanmaktadır. Kendini gerçeğe ve iyiliğe adamak istemektedir.

HEPİMİZ KATİLİZ

NOUS SOMMES TOUS DES ASSASSINS. Yönetmen/André Cayette. Senaryo/Charles Spaak ve André Cayette. Görüntü yönetmeni/Jean Bourgoin. Dekorlar/Jacques Colombier. Oynayanlar/Mouloudji, Raymond Pellegrin, Claude Laydu, Louis Seigner, Henri Cremieux. Yapım/U.G.C. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1952. Uzunluğu/115 dakika. Türkçe.

«Hepimiz Katiliz»de, avukat yönetmen **André Cayette**, ölüm cezasının saçmalığına değinerek, geleneksel hukuk anlayışını eleştirir. Amacı işlenen suçtan herkese az çok bir sorumluluk payının düştüğünü anlatabilmektir.

Filmin başkişisi gizli direniş sırasında öldürmeyi kanıksayıp, bu alışkanlığını savaş sonrasında da sürdüren bir gençtir.

Sonuç, ölüme gönderilen suçluların konuşmalarından ustalıkla derlenmiştir: «Giyotine yollanmamız, ilerde benzer koşullar içinde suça yönelecekleri, suç işlemekten alıkoyamayacaktır.»

GUERNICA

GUERNICA. Yönetmen/Alain Resnais ve Robert Hessens. Konu/Robert Hessens. Görüntü yönetmeni/Dumaitre. Özel etkiler/Henri Ferraud. Müzik/Guy Bernard. Metin/Paul Eluard. Okuyan/Maria Cesarès. Yapım/Pierre Braunberger. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1949 - 1950. Uzunluğu/120 dakika. 1952 Punte Del Este Şenliği'nde büyük ödülü paylaşmıştır.

«Filim İspanyol kenti Guernica'nın harabelerini gösteren bir fotoğrafla açılıyor ve bu arada açıklamada sade şekilde 26 Nisan 1937

günü yer alan tahribatın detayları açıklanıyor. Sonradan, **Picasso**'nun ünlü tablosunun ve **Paul Eluard**'ın tutkulu bir şiirinin yardımı ile, yöneticiler savaşa karşı itirazlarını, masumlara, sulha karşı inançlarını belirtiyorlar. «**Guernica**», tablosu tümü ile gösterilmiyor, parça parça, uzay içinde değil de zaman içinde bir araya getiriliyor.. Bu filimde **Resnais**'nin biçimindeki kişisel unsurlar daha da beliriyor: gerçeğin yeni bir görüşünü yaratmak için kullanılan kurgu ve görüntü ile ebedi metin arasındaki bağlantı.»

ROY ARMES

«**Picasso**'nun tabloları ve heykelleri, birkaç çağdaş gazete başlığı ile bir araya getirilip, müziği ve **Eluard**'ın bir şiiri ile birlikte, İspanya Sivil Savaşı'nda yer alan **Guernica**'nın bombardımanını canlandırmak için kullanılıyor. Görüntülere, sözlere ve müziğe aktarılan gerçek olayın geçirdiği «estetik inceleme» filme töresel, adeta felsefi bir arılık kazandırıyor; sanat filimlerinin tüm imkânları, **Guernica**'nın «dehşet verici» fotoğraflarına eşdeğer bir sıkıntı paroksizmasını yaratabilmek için, bu savaşa katılıyor.»

RAYMOND DURGNAT

«**Picasso** üzerine olmaktan çok, sanatçının resimleri ve heykelleri ile ve aynı zamanda çağın belgeleriyle İspanya savaşı hakkında bir belge filmi. Bir «sanat filmi»nden çok, kaydırmalar ve kurgu ile canlandırılan plastiklerin, **Guy Bernard**'ın müziğine ve **Paul Eluard**'ın lirizmine karıştığı bir çeşit opera. Sanatı ve görüşü ile, «**Hiroşima Sevgilim**» in perspektiflerini açan **Resnais**'nin ilk önemli filmi.

GEORGES SADOUL

SUÇ VE CEZA

PRESTUPLENIE I NAKAZANIE. Yönetmen/Lev Kulijanov. Senaryo/Dostoyevski'nin romanından Nikolay Figurovski ve Lev Kulijanov. Görüntü yönetmeni/Viyaçeslav Şumski. (Siyah beyaz - Geniş ekran). Müzik/Mihail Ziv. Oynayanlar/Georgi Taratorkin (Rodion Raskolnikov), Viktorya Flodorova (Sonia), Innokenti Smoktunovski, Tatyana Bedova, Maya Bulgakova, Yefim Kopelyan, Yevgeni Lebedev, Yapım/Gorky Children ve Youth Film Studios. Yapım yeri ve yılı / Sovyetler Birliği 1969. Uzunluğu/1. Bölüm: 3074 m.; 2. Bölüm: 2981 m.

Petersburg'da, **Rodion Raskolnikov** adında bir öğrenci kusursuz bir cinayet işlemeyi düşler. Sonunda bir baltayla, ihtiyar dul bir rehinci kadınla üvey kardeşini öldürüp oturdukları evden bir miktar mücevher çalar. **Raskolnikov** odasına döndükten sonra polis gelir. Açlık ve hastalıktan iyice zayıflamış olan **Raskolkinov**, polise herşeyi itiraf etmeye hazırlanır. Ama polis, ev sahibesinin isteği üzerine öğrenciye kira borcunu ödemesini söylemeye gelmiştir. Polisin niçin geldiğini öğrenince **Raskolnikov** sevinçten bayılır. Kendine geldiği zaman sorguya çekilir, verdiği cevaplar şüphe uyandırır. **Raskolnikov**, mücevherleri bahçede bir kayanın altına saklamıştır. Odasına döner. Dört gün ateş içinde hasta yatar. İyileştiği zaman hastalığı sırasında polisin eve geldiğini kendisinin bazı şeyler sayıkladığını öğrenir, bu da aleyhindeki şüphelerin artmasına yol açar.

Raskolnikov'un kızkardeşi **Dunia**'yla nişanlanmış olan **Luzin** düğün hazırlığı yapmak üzere Petersburg'a gelir. **Raskolnikov** müstakbel eniştesini hiç sevmez; çünkü kırkardeşinin bu adamla sırf ağabeyine para temin etmek amacıyla evlenmek istediğini bilir. **Luzin**, **Raskolnikov**'u ziyarete gelir. Delikanlı eniştesini sevmediğini açıkca belli edince **Luzin** öfkeyle oradan uzaklaşır.

Genç katil birdenbire sakinleşir. Sık sık dışarı çıkar, gazetelerle cinayet haberlerini okur. Bir gün gene gazete okurken bir dedektif yanına yaklaşır. Genç öğrenci işlediği suçun verdiği heyecanla, biraz da geçirdiği hastalığın etkisiyle çok fazla konuşur. Detektife pekâlâ kendisinin katil olabileceğini anlatmaktan çekinmez. Ama buna rağmen bütün şüpheleri **Raskolnikov**'un üstünde toplayacak herhangi bir delil elde edilemez.

Daha sonra **Raskolnikov**, **Petersburg**'un kenar mahallelerinden birinde bir intihar olayı-

ne tanık olunca, polise gidip herşeyi anlatmayı tasarlar. Ama **Marmeladov** adındaki bir arkadaşına araba çarpıp ölünce bu kararından vazgeçer. **Raskolnikov,** annesinden aldığı parayı arkadaşının dul karısına verir. Bir zaman sonra arkadaşlarının düzenlediği bir partiye gider. Orada arkadaşlarının da kendisinden yavaş yavaş şüphelendiklerini farkeder.

Odasına döndüğü zaman annesiyle kızkardeşini onu bekler bulur. Onların gelişine hiç sevinmeyen **Raskolnikov,** onları bir bahane uydurup arkadaşı **Razmuhin**'in yanına bırakır. **Razmuhin, Dunia**'yı görür görmez beğenir.

Cinayet masası şefi **Porfiri, Raskolnikov**'la bir konuşma yapar. Genç öğrenci şefin sorduğu sorulara cevap vermekte güçlük çeker. Bu onun için bir işkenceden farksızdır.

Raskolnikov, annesine ve kızkardeşine **Luzin**'in aptal, işe yaramaz bir adam olduğunu kabul ettirir. Enişteyi defederler. Kızın kalbinde boşalan yeri **Razmuhin** alır.

Bu sırada **Dunia**'nın bir vakitler çocuklarına baktığı ve çok sıkıntılı günler geçirmesine sebep olan **Svidrigailov,** Petersburg'a gelir. Adamın karısı ölmüştür. **Dunia**'ya yaptıklarını unutturmak için ona para vermek istemektedir.

Razmuhin de zengin bir akrabasından para almış ve **Dunia**'yla birlikte kitap yayınlamaya başlamıştır. **Raskolnikov**'a da ortaklık teklif ederler; ama onun zihni bambaşka şeylerle dolu olduğundan kabul etmez. Annesi, kızkardeşi ve yeni eniştesiyle vedalaşır; kendisini bir daha aramamalarını söyler.

Raskolnikov daha önce ölmüş olan arkadaşı **Marmeladov**'un fahişe kızı **Sonia**'nın yanına gider. Birlikte İncili okumaya başlarlar. Delikanlı, günahkâr kızın dini inançlara bağlılığına hayran olur. Kıza karşı büyük bir sempati besler. Bir gün ona rehinci kadınla kızkardeşini kimin nasıl öldürdüğünü anlatacağını vadeder. **Sonia**'nın odasının yanındaki odayı kiralayan **Svidrigailov, bu konuşmaları** duyar ve merakı artar.

Kendi kendine işkence yapan **Raskolnikov,** üzüntüden kurtulmak için tekrar polis merkezine gider. Cinayet masası şefi, onunla çocukla oynar gibi oynar. **Raskolnikov** polis merkezinden bu defa daha fena bir durumda ayrılır.

Marmeladov'un dul karısı, ölmüş kocasının arkadaşları şerefine bir parti verir. Bu partide **Luzin,** cebindeki paraları **Sonia**'nın çaldığını ileri sürer. **Raskolnikov**'un **Sonia**'yla ilgilendiğini farkeden **Luzin,** sırf sabık kayınbiraderinden öc almak için tasarlar bu hileyi. **Luzin**'in yavaşça parayı **Sonia**'nın çantasına koyduğunu gören bir misafirin tanıklığı üzerine zavallı kızcağız ithamlardan kurtulur. Daha sonra **Sonia**'nın odasına gittikleri vakit, **Raskolnikov,** iki kadını kendisinin öldürmüş olduğunu itiraf eder.

Svidrigailov bu konuşmayı dinledikten sonra genç öğrenciye gelerek bütün sırlarını bildiğini açıklar. Artık **Raskolnikov** için hayat dayanılmaz bir hal almıştır. Her gün şüphe ve endişe içinde yaşar. En sonunda **Porfiri,** cinayet masası şefi, **Raskolnikov**'un katil olduğunu söyleyiverir. Herşeyi açıklarsa deli olduğu ileri sürülerek cezası hafifletilebilecektir.

Svidrigailov, Dunia'ya erkek kardeşinin mahiyetlerini anlattıktan sonra onunla evlenmeye razı olduğu takdirde **Raskolnikov**'u kurtarabileceğini söyler. Kızı kandırıp kendi odasına kapadıktan sonra bunları anlatır. **Dunia,** kendini kurtarmak için adamı tabancayla vurmaya kalkar, ama **Svidrigailov,** çabuk davrandığı için bunu beceremez. Adam **Dunia**'ya son bir teklifte daha bulunup kabul ettiremeyince, ona külliyetli miktarda para verir, sonra da tabancayla intihar eder.

Raskolnikov, annesi, kızkardeşi, ve **Sonia**'nın sevgisinden emin olup, onlardan da cesaret alınca, polise suçlarını itiraf eder. Mahkemeye verilir, sekiz yıl Sibirya'da yaşamaya mahkûm edilir. **Sonia** da **Raskolnikov**'la birlikte Sibirya'ya gider. Mahkûmlar kampına yakın bir kasabaya yerleşir. **Raskolnikov** ve öbür mahkûmlara karşı takındığı müşfik tavırlar yüzünden ona **Küçük Sonia Anne** adı takılır. Onun yardımıyla **Raskolnikov** yeniden dünyaya gelmiştir.

BUDALA

IDIOT/NASTASIA FILIPOVNA. Yönetmen/ Ivan Piryev. Senaryo/Dostoyevski'nin romanından Ivan Piryev. Görüntü yönetmeni/V. Pavlov. Müzik/Kriyukov. Oynayanlar/Yuri Yatovlev, Julia Borrissova, L. Parkomienko. N. Pogorni, N. Pagitnov, Yapım/Mosfilm. Yapmı yeri ve yılı/Sovyetler Birliği 1957. Uzunluğu/130 dakika.

Film, **Dostoyevski**'nin ünlü romanının birinci kısmının perde uyarlamasıdır.. İsviçre'de tedavide bulunan **Prens Mişkin** ülkesine döner. Petersburg'ta uzaktan akrabası olan General **Epançin**'in malikanesinde konuk olarak kalır. **Mişkin** bu evde konuk bulunduğu sırada genç ve çok güzel bir kadın olan **Nastasia Filipovna** ile tanışır. **Nastasia Totzki** adlı bir adamla metres hayatı yaşamaktadır. **Totzki** o sıralarda ekonomik bakımdan güçlenmek için generalin kızı ile evlenmek istemektedir. Damat adayı ve general **Nastasia**'dan kurtulmak için adamlarından birine 70.000 ruble teklif ederek **Nastasia** ile evlenmeye razı ederler. Bu oyun onurlu bir kadın olan **Nastasia**'yı incitir. Kendisine karşı yapılan bu adi oyunun intikamını almaya azmeder. Bu durumda **Nastasia**'yı anlayan ve onu seven tek kişi **Prens Mişkin**'dir. Prens **Nastasia**'yı içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için evlenme teklif eder. Bütün yaşaması boyunca parayla satın alınmaya alışmış bir kadın olan **Nastasia** Prensin teklifini layık olmadığı gerekçesi ile reddeder. Bütün bu olaylar sürüp giderken **Rojigin** adlı bir milyoner **Nastasia**'ya kendisi ile birlikte gelmesi için 100.000 rublelik bir servet teklif eder. İntikam arzusu ile çırpınan **Nastasia** milyonerin teklifini kabul ettiğini bildirir. Kendisine paket halinde verilen paraları bütün erkeklerin hazır bulunduğu bir gecede şömineye atar. Yanan paraları kurtarmak için bütün erkekler şömineye doğru saldırır. Ve **Nastasia** intikamını almış insanların rahatlığı içinde onları seyreder ve usulca ayrılır.

DEMİRYOLU SAVAŞI

LA BATAILLE DU RAIL. Yönetmen/René Clément. Senaryo/Réne Clément ve Colette Aubry. Görüntü yönetmeni/Henri Alekan. Müzik/Yves Baudrier. Kurgu/Desagneaux. Ses/Constantin Evangelou. Yönetmen yardımcıları/Henri Pozzo di Borgo ve Albert Branchet. Oynayanlar/Antoine Laurent (Camargue), Desagneaux (Harekât şefi), Leroy (Gar şefi), Redon (Makinist), Pauléon (Tutuklu demiryolu memuru), Rauzena, Mme Salina, Lozach, Jean Clarieux, Woll, Jean Daurand. Yapım/Coopérative Générale du Film Français. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1946. Uzunluğu/80 dakika. 1946 Fransız Sineması Büyük Ödülü ve 1946 Cannes Festivali Büyük Ödülü.

«Demiryolu Savaşı» bir uzun konulu filimdir ama bir belge filminin gerçekçiliğini taşır. **René Clément**'ın ilk uzun filmidir. İkinci Dünya Savaşı'nda Fransız direnişçilerinin öyküsünü anlatır. **Clément** ve **Colette Aubry**'nin senaryosu, bu direnme harekâtına katılmış kişilerin günlüklerinden, mektuplarından yararlanılarak yazılmış ve olaylar adeta yeniden yaratılmıştır. Filimdeki olay sırası şöyle gelişmektedir :

1941'de yurtseverler sınırı kaçak olarak geçerler. 1942'de sabotaj harekâtlarına girişilir. Bu arada tutsaklar öldürülürler. 1943'de bir trenin partizanların saldırısına uğraması ve partizanların yenilgisi gösterilir. 1944'de çıkarma sırasında Alman **«Apfelkern»** taburunu taşıyan tren yoldan çıkarılır. Son bölüm ise «kurtuluş» un görüntüleri ile süslenir.

Filmin en ilginç bölümleri, tutsakların kurşunlanması, sınırı geçiş, **«Apfelkern»** konvoyunun serüvenleridir. Bu son bölümün anlatılmasında yer yer zamanında çekilmiş belge filimlerinden parçalar kullanılmıştır. **Clément**'ın **«Demiryolu Savaşı»**, **Rosellini**'nin yeni-gerçekçi yapıtı **«Roma Açık Şehir - Roma Citta Aperta»** kadar ün yapmış; ne var ki yeryüzünde pek az yerde gösterilebilmiştir.

HOTEL DES INVALIDES

HOTEL DES INVALIDES. Yönetmen/Georges Franju. Metin/Michel Simon ve müze görevlilerinin konuşmalarından Georges Franju. Görüntü yönetmeni/Marcel Fradetal. Müzik/ Maurice Jarré. Yapım/Force et Voix de la

France. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1952. Uzunluğu/23 dakika.

«Hotel des Invalides'de **Franju** hayatı sarsan ve yıkan bir kurumu ele almaktadır. Bir kez ne demek istediğini çok belirli bir biçimde anlatmaktadır, çünkü ele aldığı kurum bir savaş müzesidir. Filmin örgüsü **«Le Sang des Bêtes»**inkine çok benzer. Sevimlilik ve özlem dolu bir blöümle başlar. Alıcı Paris'te dolaşır; Eiffel Kulesini, Concorde alanını görürüz. Gelişigüzel birtakım ayrıntıların üstünde durur; laterna çalan yaşlı bir adam, bir mavna Seine boyunca ilerlerken kıyıda oynaşan çocuklar. Bütün bunlar bölüme büyük bir çekicilik katsa bile, karanlık ve iç kapayıcı ışıklandırma bundan sonra geleceklerin bir habercisi gibidir.

Buradan bir kesimle **Invalides'in** bahçesinde dolaştırılan bir malûl gazi görüntüsüne geçilir. Bundan sonra **Franju** adamın titreyen yüzünü yakın plan gösterince, filmin havası birden değişiverir. Bizi bu savaş müzesinde gezdirmeye başlar. Buradaki herşey **Franju** için duygusal bir nitelik taşımaktadır. Önümüzde alttan görüş çekilmiş bir süvari üzerimize atlayacak gibidir; uzatılmış bir süngü parladıkça insanın yüreğine korku salar; derken alıcı 11 yaşında bir çocuk için yapılmış bir zırhı yakalayıverir; bir genel çekimde üç kişi bir uçak modelinin yangın çizgisinin yanından geçerlerken ses kuşağında atılan kurşun sesleri duyarız; müze görevlisinin övünç dolu sesi «İşte İmparatorl» derken Napoleon'un insanda acıma duygusu uyandıracak küçüklükte bir görüntüsü belirir; müzenin bahçesindeki ağaçlar yapraksızdır, dallar da kısa kesilmiştir; oraya buraya bırakılmış kapkara toplar ve tüfekler de ölümü çağrıştırır; bu arada bir kuşun ötüşü yaşamsızlığı bir kat daha yoğunlaştırır. Bütün bunlar taptaze, içten bir yaşayışın görüntüleri ile karşılaştırılır. Küçük bir sinema göstericisinin aynasında bir genç kız saçlarını tarar, hemen arkasından ise Birinci Dünya Savaşı'ndaki insan kıyımını gösteren bir haber filmi geçer. Küçük bir kız zıplayarak perdeden geçip giderken yerini tahta bacaklı bir asker alır. Filmin doruk noktası **Invalides'**in kilisesinde geçen bölümdür. Bu binada oturan malûl gazilerin katıldıkları bir âyini görürüz. Papaz, sunağın başında genel bir çekimle gösterilirken ses kuşağında org müziği duyulur. Böylece **Franju** bu törenin gösterişini yakalamış olur. Buradan askerlerin yakın planlarına geçer; birinin yüzü durmadan oynamaktadır, bir başkasının iki kolu da yoktur, göğsü madalyalarla dolu bir adamın yüzü gözü parçalanmıştır, tekerlekli arabasından kımıldayamayan bir adam elinde «Cennet Süvarilerin kılıcının gölgesindedir» yazılı bir bayrak taşır. Yakın plânların çarpıcılığı ve çirkinliği, ayinin gösterişinin ne denli boş ve tanrı sevgisine aykırı olduğunu ortaya çıkarır. Filmin son görüntüsü **Franju'**nun ne demek istediğini iyice belirler. Sevinçle şarkı söyleyen bir takım çocuklar topluca aydınlıktan karanlık bir caddeye doğru ilerlerken üstlerinde kuşlar dönenip durur.

Alan Lovell
Yeni Sinema 12

JONAS

JONAS. Yönetmen/Dr. O. Domnick. Oynayanlar/Robert Graf, Elisabeth Bohaty, Willy Reichmann. Yapım yeri ve yılı/B. Almanya 1957. 1957 Alman Film Ödülü'nü almıştır.

Domnick'in yapıtı, sürekli mutluluğu arayan ama yaşamı bunu bulmaya yetmeyen insanoğlu üzerine bir deneme niteliği taşımaktadır. Filimde olaylar önemini yitirmiş, tasavvurlar ve sorunlar ön safa çıkmıştır. Bugünün insanı günlük yaşantısının tutsağı olmuştur. Tartışılan medeniyet içinde mutluluğu arayış, yaşamın süresini aşmaktadır.

(Filim hakkında geniş açıklama gösteriden önce dağıtılacaktır.)

ASANSÖRCÜ ÇOCUK

LE PETIT GARÇON DE L'ASCENSEUR. Yönetmen/Pierre Granier - Deferre. Senaryo/Paul Vialar'ın romanından Pierre Granier - Deferre, Daniel Boulanger ve Louise De Vilmorin. Görüntü yönetmeni/Nicolas Hayer. Müzik/Georges Delerue. Dekorlar/Jacques

Saulnier. Oynayanlar/Alain Dekock, Mireille Nègre, Louis Seigner, Marcel Dalio, Michel Etceverry, Lucien Nat, Michel Van Hoecke, Michel De Ré, Jean Solar, Jany Clair, Jacques Monod. Yapım/Les Films Pomereu. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1962.

14 yaşında yetim kalan **Jules Ansionnaz** Monte Carlo'nun **Grand Palace** otelinde kapıcı olan amcasının yardımıyla aynı otele asansörcü olur. Asansörünü, müşterileri, özellikle gazeteci **Max Caddeau**'yu hayran bırakan bir ustalıkla kullanır. Ama **Jules**'ün iki düşü vardır: Giriş holündeki çiçekçi kız **Mireille**'in ilgisini çekmek ve bir gün yalnız numaralı, yaldızlı kapılarını bildiği dairelerden birine girmek. Bu sonucu düşünü, kazananına otelde bir hafta sonu geçirten; Prensliğin reklam sloganı yarışması yoluyla gerçekleştirir.

Kazananın kimliğini öğrenen otel yönetimi onu ödülden vazgeçirmeyi dener; ama Jules ısrar eder ve önceden ona yüksekten bakan, yerleri daha önemli meslekdaşlarına emirlerini bildirir. İyice şaşırtmaya karar verdiği küçük **Mireille**'i de davet ettiği yüklü bir yemek ısmarlar. Ama olaylar umut ettiği gibi gelişmez. Rolls Royce'da bir gezinti, iyi bir plajda yüzmek, iyi bir yemek, **Mireille**'in soğukluğunu gidermez. Tatil bittiğinde, **Jules** hüzünlü, işine döner. Asansörde bir arıza, yönetime asansörcüyü işten atmak için aradığı fırsatı verir. Ama Amerikalı para babası **Marc Farsen** oradadır. Acaba asansörcüyü o mu kurtaracaktır?

Pierre Granier-Deferre'in ilk yapıtı olan filim, gerçeklikle şiir, heyecanla taşlama arasında bir düşü anımsatacak atmosferde geçmektedir.

SON GERÇEK

THEY SHOOT HORSES, DON'T THEY? Yönetmen/Sydney Pollack. Senaryo/Horace McCoy'un romanından James Poe, Robert E. Thompson. Görüntü yönetmeni/Philip H. Lathrop (Panavision-De Luxe). Müzik/John Green. Kurgu/Fredric Steinkamp. Dekorlar/Frank McKelvey. Kostümler/Donfeld. Yönetmen yardımcısı/Al Jennings. Oynayanlar/Jane Fonda (Gloria Beatty), Michael Sarrazin (Robert), Susannah York (Alice), Gig Young (Rocky), Red Buttons (Sailor), Bonnie Bedelia (Ruby), Michael Conrad (Rollo), Bruce Dern (James), Al Lewis (Turkey), Robert Fields (Joel), Severn Darden (Cecil). Yapım/Palomar Pictures. Chartoff-Winkler-Pollack Production. Yapım yeri ve yılı/ABD 1969. Uzunluğu/120 dakika.

1932, ekonomik krizin tam ortası. Eğlence yürütücüsü Rocky tarafından Hollywood'un ünlü dans maratonlarından birinde yarışmak için yüz çift seçilir. Başlıca yarışmacılar söylendiğinden daha yaşlı olan **Sailor** ve eşi **Shirl**; **Joel** ve saf, duygulu **Alice**; **James** ve gebe karısı **Ruby**; ve yarışmaya hastalığı nedeniyle katılmayan ilk eşi yerine **Robert**'i seçen **Gloria**... Her birinin yarışma nedeni bir başkadır: Para ihtiyacı; artist avcılarının ilgisini çekme isteği; can sıkıntısı gibi. Seyircileri eğlendirmek için **Rocky** özel parti oyunları sahneler: Ek gösteriler ve dans salonu çevresinde at yarışları düzenler. Yarışma haftalarca sürer. Sinirler gerilir. **Robert** dayanıklılığını, **Alice** gümüş giysisini. **Sailor** eşini yitirir. **Robert**, arka odada bir yarıktan gün ışığına baktığında, bir ara sırasında **Alice** de oradadır. **Joel** ve **Gloria** odadan birlikte çıktıklarını görürler ve sevişiklerini sanırlar. Kızgın **Gloria**, **Rocky** ile yatar, **Joel**'i de eş olarak seçer. **Joel** yarışmayı bırakınca da **Sailor**'la danseder. Bir at yarışında **Sailor**, **Alice**'in ayağı üstüne düşer. **Gloria** ve **Robert** isteksiz eşler olarak yarışmayı bırakırlar. **Rocky** bütün yarışmacıların yaptığı hizmetler karşılığı kendisine borçlandıklarını açıklar ve gösteriyi canlandırmak için gerekli az para karşılığı çiftten temsilî olarak evlenmelerini ister. Düş kırıklığına uğrayan **Gloria** bırakır, **Robert** onu izler. İntihar etmek için yeter gücü olmadığı bir sırada sefaletinden kurtulmasına yardım eder. Adam öldürme suçuyla tutuklanır.

Filmin bir başarısı varsa, herhalde gözleri açan gerçekçiliğinde, yoksa ne özgünlüğün-

de ne de dramatik tutarlılığındadır. Yönetmen **Pollack** bize Amerika'nın bunalım yıllarındaki çıldırmışlığı vermektedir.

JOFFROY

JOFFROY. Yönetmen/Marcel Pagnol. Senaryo/Jean Giono'nun bir öyküsünden Marcel Pagnol. Oynayan/Vincent Scotto. Yapım / Société Les Films Marcel Pagnol. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1933.

«Joffroy», daha önce senaryocu ve yapımcı olarak **«Marius»**, **«Fanny»** gibi yapıtlara imza atan **Marcel Pagnol**'ün **«Filme alınmış tiyatro»** yapma tutkusundan az da olsa sıyrıldığını gösteren bir yapıttır.

Bir yemiş bahçesinde başlayıp son bulan bir olayı anlatırken **Pagnol**'ün özenli bir çalışma yaptığı söylenemez. Ne var ki **«Joffroy»**nın 1951'de yeniden gösterilişi, yapıtın aceleye getirilmişliği yanında eskimeyen yanını da ortaya çıkardı. Filmin bir ilginç yanı da, o dönemde eleştirmenlerin, besteci **Vincent Scotto**'nun büyük oyunculuğu üzerinde sözbirliğine varmalarıdır.

JEAN TARIS, YÜZME ŞAMPİYONU

JEAN TARIS, CHAMPION DE NATATION. Yönetmen, senaryo ve kurgu/Jean Vigo. Görüntü yönetmeni/Boris Kaufman. Oynayan/Jean Taris. Yapım/Gaumont-France Film-Aubert. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1931. Uzunluğu/10 dakika.

1929-1930 yılları. **Bruxelles**'de toplanan **Bağımsız Sinema Kongresi»**ne çağrılan **Vigo**, oradan dönüşte arkadaşlarının kendisi için buldukları bir siparişle karşılaştı. Ünlü yüzme şampiyonu **Jean Taris** üstüne bir belge filmi. Filim **«Canlı Günlük»** serisi içinde yer alacaktı. **Vigo** senaryoyu hazırladı ve kendisine oldukça bayağı gelen sipariş'in konusunu yenileştirecek, sıkıcı ve sıradan olmasını önleyecek bazı deneyler yaptı ve çekime başladı.

Tanıtma yazılarından sonra bir komanter, **Taris**'in başarılarını anlatır. Sonra şampiyonu yüzerken, hayat öyküsünü anlatırken, yüzme üstüne konuşurken ve «crawl» dersi verirken görürüz. Daha sonra su altı çekimleri başlar. Ve **Jean Taris**, sonunda mayolu olduğu havuzdan bir filim hilesi yardımıyla giyimli olarak çıkar ve suların üstünde yürür. **Sales Gomes**'e göre **Vigo**'nun ilk bakıştaki basit bir sipariş filmi gibi görünen bu eseri avant-garde sinemanın bir çok ön işaretlerini içermektedir.

ÇIPLAK DAĞDA BİR GECE

UNE NUIT SUR LE MONT - CHAUVE. Yönetmen/Alexandre Alexeieff. Yönetmen yardımcısı/Claire Parker. Müzik/Moussorgski. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1933. Uzunluğu/8 dakika. (Canlı-resim filmi).

Canlı-resim sinemasının minik başeserlerinden sayılan **«Çıplak Dağda Bir Gece»** hakkında Fransız sinema tirihçisi **Georges Sadoul** şöyle yazıyor : «Bu sekiz dakikalık canlı-resim şöleni, şiiri, bir yığın plâstik buluşları ile bu tür sinemanın en verimli örneklerinden biridir.»

Filimde **Alexeieff, Claire Parker**'le birlikte buldukları **«iğneli perde»** tekniğini kullanmıştır.

YÖNETMEN HAKKINDA

Alexandre Alexeieff, canlı-resim ve kukla filimleri yönetmeni olarak tanınmıştır. 1901'de Rusya'da (Kazan) doğdu. Ressamlık ve kitap resimciliği, tiyatro ve bale dekorculuğu yaptı. Çin, Japonya, Hindistan, Mısır ve İngiltere'yi dolaştıktan sonra 1923'te Paris'e yerleşti. **Pitoeff Jauvet Baty** için tiyatro dekorları hazırladı. 1933'te başeseri **«Une Nuit sur le Mont-Chauve»** u yaptı. 1939'a kadar kukla ve canlı-resim filimleriyle reklam filimleri üzerinde çalıştı. Savaşın başlaması üzerine New York'a gitti. Oradan ünlü Kanada'lı canlı-resimci **Norman Mc Laren**'in çağrısı üzerine Kanada'ya giderek **National Film Board**'da deneysel filimler çevirdi. 1947'de yeniden Fransa'ya döndü. Kitap resimleme çalışma-

larını sürdürdü. 1951'de saat sarkaçlarının çeşitli hareketlerine dayanarak deneysel filimler çevirmeğe başladı.

Başlıca filimleri:

1934 Une Nuit sur le Mont - Chauve (Çıplak Dağda Bir Gece); 1935 La Belle au Bois Dormant (Uyuyan Ormanın Güzeli); 1943 Kanada'da En Passant (Geçerken - İğneli perde tekniği ile -); 1952 Fransa'da: Fumée (Duman Sarkaç tekniği ile -); Masque (Maske); Nocturne; Pure Beauté (Arı Güzellik); 1955 Sève de la Terre (Toprağın Özsuyu); 1958 Cocinor; Constance; Anonyme; 1963 Le Nez (Burun).

Sinematek'de

Aralık ayı sergileri

1 — FOTOĞRAFLARLA TÜRK SİNEMASI 1

Kuruluş Dönemi

(TSD Fotoğraf Arşivi — Saim Bilge Koleksiyonu)

2 — SAMİM ŞİŞMANOĞLU / FOTOĞRAF SERGİSİ

Avşar Obası'ndan İzlenimler

Filim yapmak isteyen sinemaseverlere çağrı

— **Türk Sinematek'i,** sinema sanatı alanında yaratıcı olarak çaba göstermeyi düşünen sinemaseverler için kuram ve uygulama alanını kapsayan bir çalışma programı düzenlemiştir.

— Bu program süresince daha önce çalışmalar yapmış ya da yapmamış kişiler bir araya gelecek, profesyonel yönetici, alıcı yönetmeni, teknik adamlarla ortak kuram ve uygulama çalışmaları yaparak formasyonlarını tamamlayacaklardır.

— Çalışma programı hakkında ayrıntılı bilgiler, başvuranların sayı ve nitelikleri gözönüne alınarak **Ocak** başında ilân edilecektir.

— Bu çalışmalara katılmayı düşünenler **Sinematek** üye işlemleri odasına uğrayarak bir form dolduracaklardır. Daha ayrıntılı bilgi için her gün 12.00 - 14.00 arasında **Sinematek** yönetmeni ile görüşmek mümkündür.

— Son başvurma tarihi **4 Ocak 1972 Salı** günüdür.

KISA FİLM KULÜBÜ LOKAL AÇTI

Birkaç yıldan beri çalışmalar yapan **KISA FİLİM KULÜBÜ,** yöneticileri **Mansur Gündüz** ve **Ekrem Yenel**'in çabalarıyla Osmanbey'de küçük bir lokale kavuşmuş bulunmaktadır. 25 - 30 kişilik bu küçük salon kısa filim çalışması yapmak isteyen amatör profesyonel bütün sinemaseverlere açıktır. Kulübün elinde 8 ve 16 mm. lik kamera, projeksiyon ve montaj makineleri mevcuttur Kulüp yöneticileri kısa filim çalışmalarının hız kazanması için ellerinden geleni yapacaklarını, lokalin bu çalışmalar için bir toplanma, tartışma ortamı olmasına gayret sarfettiklerini belirtmektedirler.

Kulübün adresi : Osmanbey, Site Sineması karşısı, No. 226 Bodrum kat.

Filim 71